

ONDERZOEK NAAR
TELEFONISCHE BEREIKBAAR-
HEID GEMEENTE:
HUILENDE MEDEWERKERS BIJ
HET KOFFIEZETAPPARAAT

Energietransitie mag een paar centen kosten

OKTOBER 2019

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN liwwadders

Wij slepen niet met Poolse of Argentijnse kiloknallers

Patrick van Erven
IK DACHT:
HOE KAN DAT NOU?
PAG 3

Taxi Jelle
IK DOE EERST EN ZIE
WEL WAAR HET SCHIP
STRANDT PAG 6

Kooistra's Kleding
OP DE POLO'S
MOEST EEN BÚSKE
PAG 9

Martin van Seijen
IN CHINA TÚTE SE
ALTYD OP MIJ OM
PAG 14

Ali van der Veer
DE LC HOUDT NIET VAN
OUD KUNSTENAARS
PAG 15

Begroting 2020 gemeente Leeuwarden: keerpunt in het financieel beheer?

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

Stampppotten, stoofpotten en soepen bij Slagerij Vrede

Bezoekers aan de internationale slagerij Vrede in de Schrans moeten niet vreemd opkijken wanneer naast de vleesproducten er steeds meer groenten en kruiden in de winkel verschijnen. 'De Bof-kip van ons bedrijf ligt hier al in de vitrine en daarbij komen binnenkort kakelverse groenteproducten van onze eigen boerderij.' Mede-compagnon Sjoerd van der Hem uit Jorwert laat de nieuwe winkel transformeren tot een 'streekboer-achtige winkel' waar, naast groenten en vlees, ook maaltijden kunnen worden genuttigd en besteld.

Zowel Sjoerd van der Hem als eigenaar Meino Swart vol energie. Als de winkel om tien uur 's morgens open gaat branden ze erin. Meino hangt de buitengril vol gemarineerde kipstukken en Sjoerd legt de zogenaamde Bof-kip (eigenhandig geslacht op eigen boerderij; drie kilo zonder toevoegingen schoon aan de haak) in de vitrine. De Friese vlag wordt omgekeerd aan de gevel gehangen als steun aan het boerenprotest dat op deze dag het land beheerst.

Hoewel de mannen het boerenprotest tegen allerlei regelmatig volmondig ondersteunen laat, vooral Sjoerd, ook een ander boerengeluid horen. De opleiding milieukunde die hij aan hogeschool Van Hall genoot vindt hij bijvoorbeeld te weinig kritisch. Het ontbreekt op de school aan een visie op de snel veranderende wereld waarin de boer en zijn handelen ter discussie staan. Volgens Sjoerd van der Hem, die Van Hall voortijdig verliet en bedrijfsrestaurant De Ohm van Emma in bedrijfsverzamelgebouw Emmastate enige tijd mee-exploiteerde, gaat het, als het om eten gaat, nog te vaak om vullen in plaats van voeden. Hij houdt supermarkten en producenten hiervoor verantwoordelijk.

Meino Swart (links) en Sjoerd van der Hem

Kruiden? Ik heb rozemarijn, salie, thijm, oost-indische kers en nog veel meer

Op zijn boerderij bij Jorwert teelt hij met zijn zus Pytsje 150 soorten groenten en kruiden. 'Dat gaat van prei tot paprika en van pompoen tot snijbiet. Kruiden? Ik heb rozemarijn, salie, thijm, oost-indische kers en nog veel meer. Ik verbouw groenten waar de gemiddelde eter nog nooit van heeft gehoord.' Meino: 'Daar staan eetbare viooltjes. Zo rijk van smaak, je stopt ze zo in je mond.'

Met zijn tuinderij en de winkel in de Schrans wil Sjoerd van der Hem een kleine kringloop bewerkstelligen. 'We moeten terug naar de basis en dat is voor mij geen hol marketingbegrip. Een voorbeeld? Tomaten kweek ik alleen in het seizoen wanneer tomaten kunnen groeien: van juni tot en met september. Besef wel dat tomaten uit de supermarkt geteeld worden op steenwol. Die tomaten krijgen

alleen maar te eten wat ze voorgeschoteld krijgen. Bij ons staan ze op de natuurlijke grond en voeden ze zich met micronutrienten. Wat denk je nu zelf wat beter is?'

De twee ondernemers zijn gestart met de verkoop van maaltijden van de producten van Van der Hem's boerderij. Meino Swart: 'Je kunt hier oud-Hollandse gerechten eten en meenemen. Stoofpotten, stamp-potten en soepen zijn hier verkrijgbaar. En uiteraard ouderwets draadjesvlees van beppe.' De internationale slagerij Vrede loopt boven verwachting, zegt Swart. 'Op een zaterdag hebben we honderdvijftig tot tweehonderd klanten in de winkel. Ze komen af op onze ribblappen van 10,95 per kilo. Of op ons mooie Texels lamsvlees. Voor Pools of Argentijns vlees moet je bij de supermarkt zijn. Dat gesleep met buitenlands vlees willen we hier niet.' Sjoerd van der Hem: 'Supermarkten maken de markt kapot. Als ze een betere prijs zouden betalen aan de boeren, dan zouden ze hen ook kunnen vragen om te investeren in bloemen op hun land. Daar wordt iedereen beter van.'

**LAAT UW AIRCO
CONTROLLEREN
BIJ DE AIRCOSPECIALIST
VAN FRIESLAND!
GRATIS AIRCOCHECK
BIJ INLEVERING VAN DEZE BON
AUTOTEMP LEEUWARDEN URANUSWEG 14 058-2885355**

DOE MEE, DONEER!
WWW.LIWWADDERS.NL

NA SUCCESJAAR 2016 BLEEF ER WEINIG ONDER DE STREEP OVER

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

IK DACHT: HOE KAN DAT NOU?

‘We willen in het Douwe Egberts-café een gezellige huiskamersfeer neerzetten. Een goede sfeer in een bedrijf dat 365 dagen per jaar geopend is.’ Dat er bij het exploiteren van een koffietentje het een en ander komt kijken, heeft ondernemer Patrick van Erven inmiddels ervaren. Na zijn succesjaar 2016 bleef er uiteindelijk weinig onder de streep over. ‘Dan zit je wel even te kijken, zo van: hoe kan dat nou?’

We hebben anderhalf jaar

Van Erven is een ondernemer die continu sleutelt aan allerlei zaken binnen en buiten zijn Douwe Egberts-café. Hij is daarnaast ook nog medevennoot in het mediabedrijf Junction, een samenvoeging van Friks (web-sitebouwer), Vos Libert (reclame- en marketingbureau) en zijn eigen In2Media (producent van content). Als voorbeeld van het sleutelen aan de formule in het DE-café is onlangs de bestelzuil ingevoerd. Die kwam er als gevolg van een logistiek probleem met de keuken op de eerste etage. ‘Dat heeft McDonalds, waar die zuilen al langer staan, nog niet zo gek bekeken. De bestelling aan de zuil werkt efficiënter in de routing.’ Maar bestellen zonder zuil kan uiteraard ook nog altijd bij de baristas en is, voor degene die niet gehaast is, eigenlijk veel aangenamer.

Een succesvolle horecaonderneming lukt eigenlijk alleen als de eigenaar 80 uur in de week staat te buffelen; Daarvan is Patrick van Erven overtuigd, al is hij zelf het voorbeeld van het tegendeel.

Hoewel hij zijn kop vaak genoeg in het koffiezaakje laat zien, probeert hij het dagelijkse beleid zoveel mogelijk over te laten aan zijn achttien werknemers en bedrijfsleider Bente. ‘Je moet ook de uitzondering op de regel willen zijn en er min of meer voor zorgen dat je overbodig bent. Als het erop aankomt, lossen ze problemen met z’n allen wel op.’ Van Erven richtte enkele jaren geleden de Facebooksite Winkels in Leeuwarden op, een vrolijke promotie, met goede fotografie, van de middenstand in Leeuwarden. ‘Aankankelijk ontvingen we hiervoor subsidie van de gemeente maar toen dit stopte, heb ik de site verkocht.’

Het woord efficiency duikt regelmatig op in het gesprek met de ondernemer, die zijn opleiding genoot aan Comenius Achter de Hoven. ‘Je kunt alles in theorie uitwerken, maar het moet in de praktijk wel kloppen. Als ik in het buitenland horecazaken bezoek, dan val ik bijna om van verbazing. Hier ben je bezig een zaak zo optimaal te laten functioneren, niet in de laatste plaats gedwongen door de stevige lasten

die je moet ophoesten, maar in het buitenland lijkt die ambitie volstrekt afwezig. Hoe dat daar allemaal draait, is mij een raadsel.’

Van Erven, die in 2011 in het monumentale pand op de hoek van het Ruiterskwartier en de Doe-lesteeg startte, investeerde fors. Het café strekt zich inmiddels uit over drie etages. Aankankelijk zat Van Ervens In2Media op de bovenste etage, maar die is inmiddels omgetoverd in een lounge-ruimte met terras waar internetters volop gebruik kunnen maken van de snelste internetverbinding (beschikbaar in het gehele pand). De eerste etage was al eerder onder handen genomen.

‘Dat procesmatige zit er nou eenmaal in. Je komt voor vragen te staan: 20 procent kosten reduceren of 20 procent inkomsten verhogen? Je hebt te maken met een loonkostenstijging van 38 procent omdat het minimumjeugdloon is opgetrokken. Eén gast met een laptop per tafeltje? Die wil je niet wegjagen, maar een alternatief bieden. Je gaat rekenen of de kosten van de bezorging met de VW up!’s wel uit kan. Het is aan

uitgetrokken om er een mooie club van te maken

de ene kant een mooie service en aan de andere kant een reclame-middel. Wat al het rekenen oplevert? Een meer gestroomlijnde organisatie, zonder kwaliteitsverlies als het om ons product gaat: goede koffie. En meer praktisch: de Up’s worden ingewisseld voor een Stint, als die straks de weg weer op mag. De counter op de eerste etage wordt gesloten, maar de keuken blijft. De beprijzing wordt beter en we beginnen met het verstrekken van winterstampotten in de rustige uurtjes. Overal zie je pasta’s. Wij doen het anders: stampot zuurkool/appel, andijvie en hutspot voor zes euro. Een abonnementje van 25 euro per maand met forse korting op het hele assortiment en gratis filterkoffie of English blend tea behoort straks ook tot de mogelijkheden.’

‘Eigenlijk moeten we naar een Douwe Egberts 6.0. We staan inmiddels redelijk los van hun franchise model en betalen geen fee meer.’ De koers die het moederbedrijf heeft gevaren door de populaire DE-winkels op te heffen, waar de roemruchte voor-deelpunten op de koffiepakken konden worden ingeleverd, en naar Blokker over te hevelen, was geen gelukkige greep, zegt Van Erven. Van de winkels zijn er nu landelijk nog zeven echte Douwe Egbert-café’s overgebleven.

Binnen het mediabedrijf Junction wordt gewerkt aan een vernieuwde uitstraling. Patrick van Erven: ‘We willen de DE-formule verder uitrollen en het is mijn taak om alternatieve verdienmodellen en franchiseformules uit te denken en te ontwikkelen.’

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

Sierbestrating
Herman split
Steenhandel

De grootste mini-showtuin in uw buurt
Poppeweg 7 in Leeuwarden.
tel. 058-2893411
mob. 06-11597041
kom vrijblijvend kijken!!

oant gau !!

Begroting 2020 gemeente Leeuwarden KEERPUNT IN HET FINANCIËEL BEHEER?

Redactie Liwwadders

Gezonde financiële huishouding

Donderdag 26 september presenteerde de gemeente Leeuwarden de begroting 2020. Een heel pakket van net geen 200 pagina’s. Bijzonder is dat op voorstel van B&W meteen aan de gemeenteraad goedkeuring wordt gevraagd voor de eerste begrotingswijziging 2020. Dus tegelijkertijd met de behandeling van de eigenlijke begroting 2020 in november door de gemeenteraad. De ‘snelle verslechtering van de financiële positie’ noopt B&W kennelijk tot kordaat ingrijpen. We hebben het wel anders gezien in het verleden, maar er wordt nu gekozen voor ‘een gezonde financiële huishouding’. Voor het inzicht was het beter geweest om toch de eerste begrotingswijziging meteen te verwerken in de begroting. Dat was niet zo ingewikkeld geweest, met als bijkomend voordeel dat de omslachtige notitie ‘eerste begrotingswijziging’ niet nodig was geweest.

Extra bezuinigingen

Geen nieuws is dat in het sociale domein bezuinigingen moeten worden doorgevoerd. Daaraan geeft B&W terecht topprioriteit. Volgens het persbericht is recent duidelijk geworden dat extra bezuinigingen van 10 miljoen noodzakelijk zijn. Hiervan is 2 miljoen bezuiniging verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2020. Overigens is deze 2 miljoen voor het gros een boekhoudkundige exercitie. Zoals het direct afboeken van de 4,5 miljoen subsidie aan het Cambuurstadion (WTC-Cambuurstadion) rechtstreeks ten laste van de eigen vermogen. In de oorspronkelijke begroting wordt de 4,5 miljoen geactiveerd en met 0,3 miljoen per jaar afgeschreven ten laste van het resultaat. Voor de latere jaren moet nog eens 8 miljoen bespaard worden, maar dat wordt pas in 2020 bepaald. Echte besparingen (dus minder uitgeven) of toch weer een boekhoudkundig verhaal?

Eigen vermogen

Het totale eigen vermogen (reserves) blijft fors dalen (ontleend aan begroting 2020):
 Ultimo 2018: 62 miljoen (jaarrekening 2018)
 Ultimo 2019: 49 miljoen (prognose thans, wijzigt nog bij het opstellen van de jaarrekening 2019)
 Ultimo 2020: 34 miljoen (39,2 miljoen begroting min eerste begrotingswijziging 2020 5,6 miljoen).

B&W vermelden dat het Rijk de gemeente incidenteel 21 miljoen gecompenseerd heeft voor de overschrijdingen als gevolg van de decentralisaties in het sociale domein. In de afgelopen jaren heeft de gemeente op dat vlak 32 miljoen extra uitgegeven, aldus B&W. Zonder compensatie zou het eigen vermogen richting de nullijn zijn gegaan. Volgens het raadsvoorstel is de weerstandscapaciteit van het eigen vermogen van voldoende niveau.

Schulden

De vaste schulden (vrij vertaald: langlopende schulden aan de bank) vertonen een stabiel beeld:

Ultimo 2018: 475 miljoen (jaarrekening 2018)
 Ultimo 2019: 465 miljoen (prognose thans, wijzigt nog bij het opstellen van de jaarrekening 2019)
 Ultimo 2020: 478 miljoen (zoals opgenomen in de begroting 2020).

Liwwadders.nl meldt meestal de rentedragende schulden. Deze bestaan uit de hierboven genoemde vaste schulden en de kortlopende schulden (minder dan 1 jaar) aan kredietinstellingen. Dat is niet direct te herleiden uit de begroting 2020. Eind 2018 waren de rentedragende schulden meer dan 500 miljoen. Nu is de prognose dat de vaste schulden vanaf 2021 echt gaan dalen. Dat zijn goede berichten.

Grondposities

Deze zijn vermeld in de balans als ‘voorraden onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen’ Het betreft met name de Zuidlanden. Ook hier een stabiele ontwikkeling:
 Ultimo 2018: 140 miljoen (jaarrekening 2018)
 Ultimo 2019: 136 miljoen (prognose thans, wijzigt nog bij het opstellen van de jaarrekening 2019)
 Ultimo 2020: 139 miljoen (zoals opgenomen in de begroting 2020).

Vanaf 2021 wordt een echte daling geprognosticeerd. Dezelfde ontwikkeling als bij de vaste schulden. Dat is logisch. Omdat het vermogensbeslag uit hoofde van de grondposities afneemt, kan de gemeente toe met minder vaste schulden. Het blijft wel opmerkelijk dat de grondposities nu niet harder dalen nu de grondverkoop als een speer gaan.

Omvang begroting 2020

De begrote lasten voor 2020 zijn 592 miljoen, waartegenover 582 miljoen aan baten staan. Het verschil bedraagt 10 miljoen negatief. Door een scala aan onttrekkingen en toevoegingen aan het eigen vermogen (reserves) wordt uiteindelijk een begrote (eind) resultaat op nihil gesteld. Dat heet dan een 'sluitende begroting'. Het eigen vermogen wordt hierdoor wel 10 miljoen lager en daarbovenop wordt het eigen vermogen met 5 miljoen extra verlaagd uit hoofde van de eerste begrotingswijziging 2020. Samen 15 miljoen en dat verklaart de daling van het geprognosticeerde eigen vermogen eind 2019 ten opzichte van de het begrote eigen vermogen 2020.

Afvalstoffenheffing

Voor 2020 stijgt de afvalstoffenheffing ten opzichte van 2019 met circa 11%. In 2019 was al sprake van een stijging ten opzichte van 2018 van circa 14%. Een eenpersoonshuishouden betaalt over de twee jaren gezien 46 euro extra, voor een meerpersoonshuishouden is dat 69 euro extra. Wie belangstelling heeft voor de onderbouwing van de stijging, wordt geadviseerd pagina 72 van de begroting te raadplegen. Het inzamelen en verwerken van afval (pardon: afval bestaat niet in de circulaire, duurzame wereld) mag wat kosten en dat is in Leeuwarden toch prima geregeld.

KLAAS K. TE L.

Dubbeldoelkoe bij Duco

Gisteren at ik bij Duco bar bistro. Een mens moet toch wat eten, bovendien was ik er nog niet geweest terwijl ik er zo’n beetje naast woon. Het is gevestigd in de oude panden van Parnas, het creativiteitscentrum dat ondanks veel verzet uit de Liwwadder bevolking, vakkundig door de gemeente onder aanvoering van oud-wethouder Isabelle Diks om zeep geholpen is. Maar Bij Duco kennen ze de kunst van bakken in de houtskooloven. Koken is ook kunst, dacht ik bij mijn tweede glaasje wijn tevreden over de invulling van de oude Parnaspanden. En terwijl ik wachtte op mijn biefstuk van dubbeldoelkoe, keek ik over een donker plein naar een donker stadhuis. Vroeger bleven er vaak veel lichten branden terwijl er niemand meer aanwezig was, maar nu was het hele stadhuis, afgezien van het torentje met het carillon donker. Dit moet door het beleid van onze nieuwe burgemeester komen, dacht ik. Want toen het woord duurzaam eindelijk bij het CDA bekend werd, ging hij ermee om alsof hij het woord zelf uitgevonden had. Ik ben benieuwd of hij hier ook al eens een dubbeldoelkoe biefstukje heeft gegeten. Voor diegenen die het niet weten, een dubbeldoelkoe is een koe die zowel voor de melk als voor het vlees gehouden worden. Duurzaam dus.

Toch begon het donkere stadhuis me wat te storen. Ik bestelde nog een glaasje wijn want de dubbeldoelbiefstuk was er nog niet. Of de kok had het druk, of ik dronk te snel. Het zou toch veel leuker zijn, dacht ik, als alle ramen verlicht zouden zijn en dat je de burgemeester gewoon in zijn werkkamer bezig zou zien, als je hier zit te eten. Bijvoorbeeld papieren ondertekenend waardoor hij drugspanden kan sluiten. Want daarin blijkt hij na enkele weken al heel goed in te zijn. Het kan natuurlijk ook zo zijn dat het naar oud-burgervader Crone toe een kwestie is van wie het verst kan pissen. Ik als betrouwbare, christelijke Fries sluit meer criminele panden dan mijn rooie voorganger. Zelfs heeft onze nieuwe burgemeester het aantal coffeeshops al teruggedrongen van 13 naar 12. ‘Leve Sybrand’ hoorde ik al roepen op de Uniabuurt toen ik er een keertje langs fietste.

Maar ook een burgemeester kan niet altijd bezig zijn, dacht ik toen ik een stukje van mijn duurzame dubbeldoelbiefstuk afsneed, die ondertussen was geserveerd. En zeker in het begin niet, als je ook nog al die wijken en dorpen langs moet om kennis te maken. Later kun je als burgemeester de buitengebieden gewoon negeren, maar nu nog niet. Maar het idee van al etende uitzicht hebben op een hardwerkende burgervader, liet me niet los. Misschien kunnen de wethouders het af en toe van hem overnemen, dacht ik. Vanaf zo’n restauranttafeltje is het toch niet heel duidelijk te zien en als ze een maskertje met het gelaat van de burgemeester opzetten helemaal niet. Er moeten nog wel wat over zijn van het afgelopen carnaval. CDA’er Friso Douwstra heeft zelfs zo’n maskertje niet nodig, die heeft hetzelfde aureool boven zijn hoofd hangen als de burgemeester. De maskers kunnen uiteraard gesponsord worden door Fletcher Hotels, de eigenaar van Duco. Helemaal tevreden at ik de laatste hap van mijn, inmiddels koud geworden, dubbeldoelvlees. Jullie zullen het in de toekomst druk krijgen als de burgemeester’s avonds gaat werken, zei ik tegen de serveerster die mijn lege bord kwam ophalen. Ze keek me aan met een blik van: die heeft wel genoeg wijn gehad. Ze vroeg of ik nog een toetje wilde of koffie. Toen ik later buiten stond onder de Wilhelminaboorn keek ik naar de donkere ramen van het stadhuis en had ik even de aanvechting het Wilhelmus te gaan zingen om onze nieuwe burgervader een plezier te doen. Maar ik wist ook dat ik alleen de eerste regel van het volkslied ken en naar het donkere stadhuis kijkende wist ik ook dat de burgemeester het sowieso niet zou horen. Ik moet het toch nog eens uit het hoofd leren, dacht ik. Al zouden het maar twee coupletten zijn. Gewoon om onze burgervader te plezieren.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

CAFÉ GOOD EVENING

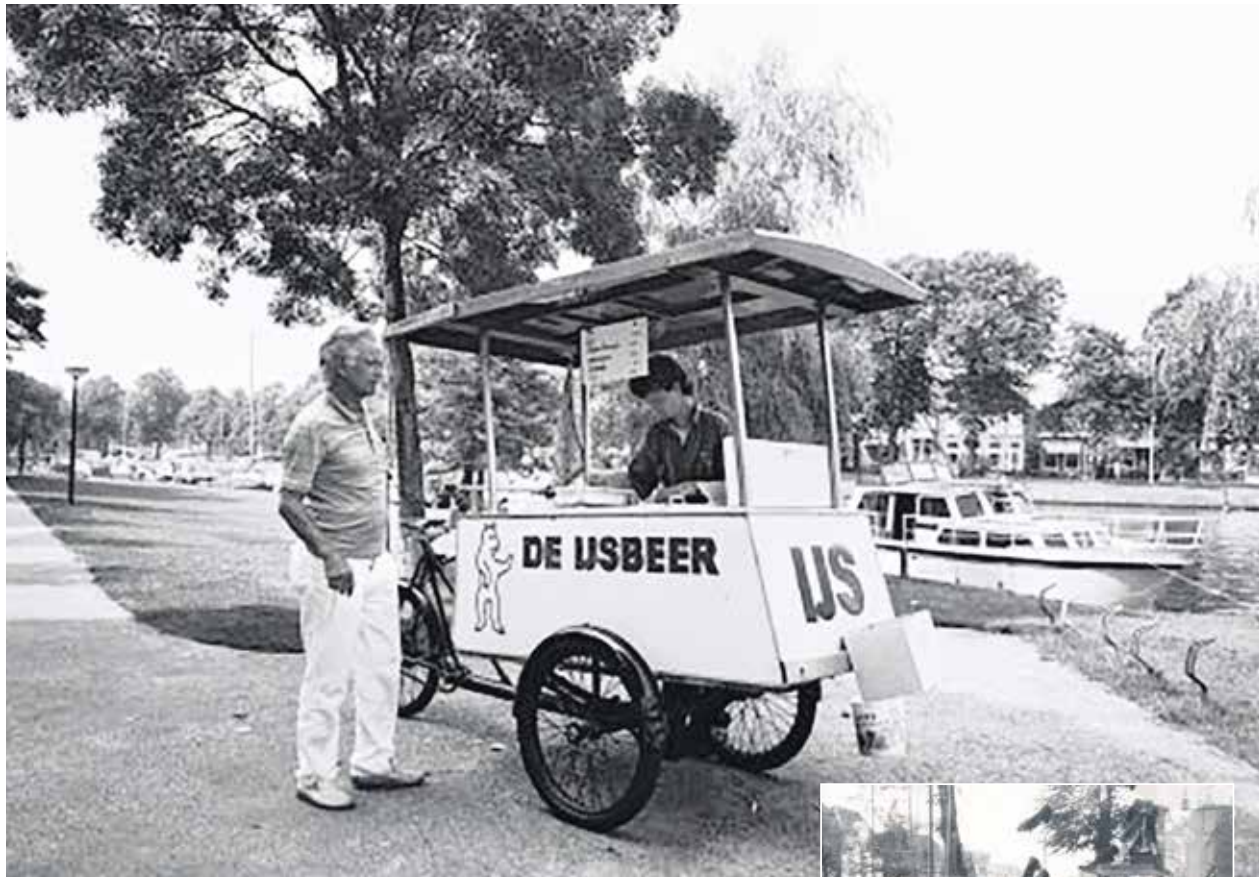
Uw gastheer **KIKI**, dat dan weer wel

CAFÉ GOOD EVENING • GROTE HOOGSTRAAT 38 • 8911 HB LEEUWARDEN • FB CAFEGOODEVENING

KEES VAN ANKEN

Prijsvraag

‘Hallo, ik ben een geboren Liwwadder, opgegroeid op het Schavernek en later op de Westerplantage. De foto van de etalage is volgens mij van schoenenwinkel Ket, voor die tijd, 60/70er jaren, een artistieke opmaak in de etalage. Dit werd gedaan door Jan Stroosma. Dit was een leraar van mij op de kunstacademie Vredeman de Vries in Liwwadden.

Bijzonder waren de ramen van de etage die tot op de grond doorliepen en voor kinderen een leuk fenomeen om elk aan een kant te staan en voor de helft met één arm en één been tegelijk een fietsbeweging te maken, dan leek je op een trekpop aan een touwtje. Ja, de etalage van schoenenwinkel Ket was elke keer weer een kunstwerk op zich. De mooiste die ik me kan herinneren was die waarin Stroosma allemaal poppen en strandvondsten had gebruikt als decoratiemateriaal. Met vriendelijke groet, Sipke Visser.’

Ook mevrouw Van der Ven-Rodenhuis uit de Camminghastraat had een mooi verhaaltje over de etalage van Ket, het pand aan de Nieuwestad waar nu boekhandel Van der Velde is gevestigd. Ket verkocht peperdure schoenen voor de gegoede burgers, aldus Van der Ven. Gelukkig werd daar ook de kunstenaar van bekostigd.

Ook een mooi verhaal bij de nieuwe foto? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
8911 CJ Leeuwarden
0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

Leve het nutsbedrijf

Aan ziekte en gebrek kun je goed verdienen. Van kwakzalver tot gezondheidsgoeroe, van apotheker tot zorgbaas en zo nog een hele verzameling andere types met een handel-tje op de gezondheidsmarkt: allemaal beleven ze gouden tijden. De gedachte dat hulp aan anderen vooral gebaseerd is op menselijke goedheid en zorg voor elkaar wordt ingehaald door nieuwe affaires. Een deel van de zorgondernemers ziet kans grote verdienen aan andermans leed.

Volgens ‘Follow the Money’, die onderzoek deed naar winsten in de zorg, zijn er bedrijven die 40 en soms zelfs 50% winst bij elkaar weten te schrapen door frauduleus handelen. Zorg wordt wel gedeclareerd, maar niet geleverd. Cliënten wordt gevraagd zorgplannen te ondertekenen die totaal niet kloppen. Personeel op papier, maar niet in de praktijk. Torenhoge managementvergoedingen, waardoor het lijkt of er geen winst wordt gemaakt. Intussen wordt geld naar andere (eigen) rekeningen doorgesluisd.

Het zijn vooral particuliere zorgbedrijven die zich aan dit soort praktijken schuldig maken. Hugo de Jonge verzuchtte als verantwoordelijk minister ‘Tja, bij sommigen draait het alleen maar om verdienen in plaats van dienen’.

De gelegenheid maakt de dief. Ons zorgstelsel is zo ingewikkeld en de controlesystemen zo complex dat het niet al te moeilijk is met de zaak te sjoemelen. Toch hebben al die bedrijven ‘publicatieplicht’ en kan de inspectie of de zorgverzekeraar ingrijpen als ze misstanden constateren (of vermoeden). Kennelijk moet er eerst onderzoeksjournalistiek of een klokkenluider aan te pas komen voor duidelijk wordt dat het in een aantal gevallen goed fout zit. Je zou denken dat er meer toezicht en controle moet komen.

Toch is ook dat weer een verkeerde reflex. Steeds meer controle maakt de zorg (en al het andere) alleen maar duurder en je hebt geen enkele garantie dat het dan wel goed gaat. Volgens de Belgische psychiater en filosoof Damiaan Denys is onze zucht naar controle eerder een bezweringsformule dan effectief. Denken dat je boel zou kunnen beheersen is een illusie. We moeten leren leven met het gegeven dat heel veel zaken onbeheersbaar zijn. Dat vond ik een nogal verontrustende gedachte. Het zou betekenen dat je het feit dat sommigen misbruik maken van de situatie maar voor lief moet nemen. Het leek me al te makkelijk en in feite wegstijgen van het probleem. Toch maar meer controle? Nu al gaat er zo’n 30% van het zorgbudget op aan kwaliteitssystemen en verantwoording. Veel zorgverleners snakken naar vermindering van die enorme administratieve druk. Ze besteden hun tijd liever aan echte zorg en ‘handen aan het bed’. De mensen in de uitvoering zijn ook niet het probleem. Het zijn de zogenaamde ondernemers in de zorg en de zorgcowboys die er een potje van maken en hun zakken vullen. En dat is dus weer het gevolg van die vermaledijde marktwerking.

Iedereen kan met enige moeite een zorgbedrijfje beginnen en de overheid selecteert nog veel te veel op prijs in plaats van op kwaliteit. Op zorg mag wat mij betreft niet verdiend worden, maar het moet wel uit kunnen. De andere kant van de zorgmedaille is namelijk dat het leveren van goede en wél verantwoorde zorg om fatsoenlijke betaling vraagt en dat ‘dienen’ ook haar grenzen heeft. Heel veel zorgverleners werken keihard en lopen de gaten dicht van anderen die het niet zo nauw nemen. Dat leidt tot stress, ziekteverzuim en andere narigheid en ook daar wordt de zorg weer duurder van.

Het wordt tijd dat we van de zorg weer een nutsbedrijf maken.

UVV
TAFELTJE
DEKJE
ZOEKT
VRIJWILLIGERS!

Wij zoeken vrijwilligers die 1 keer per 4/5 weken warme maaltijden willen bezorgen bij zelfstandig wonende ouderen. De bezorging vindt plaats van ma. t/m vr. tussen 11.15 -12.45 uur. km-vergoeding
Info: dhr. T van der Meulen (T) 2136508/ 0649968205

TAXI JELLE ‘Ik doe eerst en zie wel waar het schip strandt’

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

‘Toen ik in 2004 met een oude Jaguar Taxi Jelle begon, werd ik hard uitgelachen. We hebben nu zo’n 25 wagens op de weg en garanderen als enige in Leeuwarden een 24/7 service met 20 goed gekwalificeerd medewerkers.’ Jelle Kooistra maakt zich ogenschijnlijk niet al te druk over het reilen en zeilen van zijn taxibedrijf. Hij zit ontspannen in zijn kantoor op het Leeuwarder bedrijventerrein De Hemrik, en dat terwijl er in de Friese hoofdstad een kleine taxi oorlog woedt. ‘Ach, iedereen is ervan op de hoogte, maar het heeft bij de gemeente geen hoge prioriteit.’

De taxibedrijven die in Leeuwarden rijden zijn in vier categorieën in te delen. Dat zijn het WMO-vervoer, de busjes van Waaxma, Witteveen en Dorenbos die via gemeentelijke aanbestedingen een fors deel van de markt in handen hebben; de ‘Mercedesgroep’, een aantal zzp’ers die voor eigen rekening rijden; de wat Jelle noemt ‘de Ali’s’, veelal ondernemers van Turkse afkomst die hun klanten vervoeren in Opels en Fords en Taxi Jelle. ‘In het WMO-vervoer ben ik niet geïnteresseerd. De gemeente verplicht je als ondernemer om mensen vanuit de bijstand in dienst te nemen. De praktijk wijst uit dat dit geen gemakkelijke groep is om in dienst te hebben, om het maar eens diplomatiek te zeggen. In de klandizie van de Mercedesgroep en de Ali’s ben ik ook niet geïnteresseerd. Zij wachten op hun klanten bij het station of op het Wilhelminaplein, dat noem ik geen ondernemen. Als je bij het station staat, dan ben je een bedelaar.’

Jelle Kooistra pakt het allemaal op een andere manier aan. Relaxed zit hij achter een stilstaand beeldscherm waarop de kaart van Leeuwarden staat geprojecteerd. De Burgumer kent de stad inmiddels op zijn duimpje en dirigeert Wesley en Heleen via telefoon en mobilofoon moeiteloos naar de Vogelkersstraat of het

MCL. Op het kantoor is weinig te bespeuren van hectiek. Kooistra stond deze morgen om kwart over zes paraat om een ambulancechauffeur van het station naar zijn werkplek te brengen en deinst er niet voor terug om wethouder Douwstra in de middag vanuit Assen naar zijn woonstee te rijden. ‘Als de dienstauto van de gemeente bezet is, dan huren ze mij in. Burgemeester Crone nam altijd voorin plaats en vroeg mijn mening over de politiek. Daarin ben ik niet zo geïnteresseerd. Geef mij maar de gezellige en soms schunnige praat van de dames van de Weaze of de klanten van café het Gouden Pilsje en Peke van der Wal. Gezellig, die cafés. Hoe is ut Jelle, must oek een colaatsje? Leeuwarden een agressieve stad? Helemaal niet. Veel hangt af van hoe je zelf bent. Je moet een stad voelen. Je ademt een stad. Je accepteert klanten zonder op kleur te letten.’

Als jongen in Burgum was Jelle boerenhulp: voeren, melken en op de trekker. ‘Als 12, 13-jarige had ik myn eigen brommertsje. Met achttien een auto.’ Hij kijkt vreemd op van bestedingskeuzes van de tegenwoordige jeugd en sommige medewerkers. ‘Nu leasen ze een scooter en kopen een telefoon op afbetaling.’ Een foute keuze, niet slim. ‘Ik zeg het ook meteen tegen mijn medewerkers die de hele dag op hun telefoon zitten te staren. Van sommigen neem ik afscheid wanneer ze

mijn klanten niet helpen bij het in- of uitstappen en de koffers niet naar de wagen vervoeren en in plaats hiervan op hun schermpje zitten te loeren. Dan ben ik duidelijk: die wil ik niet achter mijn stuur hebben.’

Tijdens zijn boerenstudie bij Van Hall Larenstein rolde Kooistra in de taxiwereld. ‘Ik reed bij Taxi 800200 en besloot na enige tijd, ik vond dat ik werd ondergewaardeerd, om voor mezelf te beginnen. Ik kon wel aardig leren en voelde me thuis in de wereld van administratie en fiscaliteit. De vergunningenboel werd in 2001, na veel gedoe rond Amsterdamse taxibedrijven, vrijgegeven, iedereen kon voor zichzelf beginnen. Ik dacht: ik waag het er gewoon op. Het verschil tussen toen en nu? Vroeger reden de meeste taxi’s en nu staan ze stil.’

TAXI OORLOG

Het gedoe rond de taxi concentreert zich bij het Leeuwarder station en speelt Taxi Jelle, zoals hij zegt, als het erop aankomt in de kaart. ‘Ik mopper er niet over. Hoe meer zij er een potje van maken des te vaker de keuze van de klant op Taxi Jelle valt. Klanten krijgen snel genoeg door dat ze op een nette manier door goed personeel vervoerd willen worden. Ze hebben keuzevrijheid en hoeven zich niks aan te trekken van welke wagen vooraan staat. Ze moeten zich niet laten intimideren. Ik maak me er niet zo druk om.’

Op de fotocollage die moeder Betty – een noeste medewerker, vader Leo ook overigens – heeft vervaardigd en naast het bureau van de ondernemer staat, staat het uitdijende autopark geportretteerd. De Jaguar (‘Zoop olie en benzine’) werd opgevolgd door de BMW (‘Dat ging monsterachtig. Ik ontmoet nog klanten met warme herinneringen aan die auto’). Vervolgens kwam de Range Rover in beeld en de Prius. Inmiddels zijn er busjes (‘Dat had nog niemand eerder gedaan’) en zelfs een heuse touringcar aan het park toegevoegd. ‘De kernactiviteit blijven de taxi’s, maar als Arriva snel een bus nodig heeft, dan bellen ze ons. Daarna komen de andere bedrijven die de vervoerder mee uit de brand helpen.’

‘Als ondernemer hou je rekening met het weer. Je kent de markt. Je weet dat aan het eind van de maand de salarissen zijn uitbetaald en dat het dan druk wordt in het centrum. Op een zaterdagavond hebben we twintig wagens op de weg en rijden we driehonderd ritten. De meezingavond in de Harmonie plannen ze niet in de eerste weken van de maand.

Dit is een serieus vak. Twee meiden zijn nu voor hun Taxipas op cursus bij het CBR. Daar gaat het dan over rij- en rusttijden, nieuwe verkeersregels. Touringcarchauffeurs moeten ieder jaar een cursus volgen en een medische verklaring overleggen.’

‘De waardering van de mensen is het mooiste van dit vak. Ze zijn altijd blij wanneer je er bent. Als personeelslid – we kunnen wel wat mensen gebruiken – voel je je verantwoordelijk. Je krijgt veel verschillende mensen in je auto. Moeten soms naar een crematie of ze komen weg van een slecht-nieuwsgesprek. Daar moet je mee om weten te gaan. Hou je de deur even open? Of help je met de bagage? Het gaat om de juiste mentaliteit zonder vooroordelen. Het gaat om menselijkheid en een beetje normaal doen. Laat mij in spijkerbroek en t-shirt de wethouder maar ophalen. Je ziet mij niet in zo’n dobberboot met een duur horloge om door de Leeuwarder grachten varen met een air van: kijk mij eens. In een Tesla van anderhalve ton de duurzaamheidsprofeet uithangen, daarvoor zou ik me generen.’

**NOORD
NEDERLANDSE
BESTRIJDINGSDIENST**

Noord Nederlandse Bestrijdingsdienst
Miedwei 4
9081 AJ Lekkum
Telefoon: (06) 5354 3006

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

‘Must even langs komme, juh. Morgen hewwe weer oans buurtfeest.’ Wie ben je om een uitnodiging van SIP DE HAAN, de burgemeester van de Schepenbuurt, te weigeren? Met deze man valt niet te spotten. Vierentwintig uur na onze ontmoeting bij de Jumbo aan de Van Loonstraat zat ik dan ook braaf op een skaileren bar-kruk in het Skiphús, het gemeentehuis van een van de armste buurten van ons land.

Het is een hachelijke onderneming om aan een 87-jarige te vragen hoe het met zijn gezondheid is gesteld. Bij de Jumbo bleek hij houvast te hebben aan de winkelkar, anders lukte het niet meer om zelfstandig inkopen te doen. ‘Met alles gaat het slecht’ luidde zijn antwoord. Ik kon alle lichamelijke onderdelen waar iets aan mankeerde nauwelijks onthouden. O ja, de knie. Die wilde hij graag vervangen zien, maar de dokter was weigerachtig. ‘Die wil ut nyt meer, die durft ut niet meer an.’ In de buurt liep alles min of meer op rolletjes. ‘Nou ja, ut bloedt allemaal wat doad.’ Ik zei pesterig: BEA bellen! De wijkburgemeester pakte de tafel stevig beet en spuwde vuur. De ruzie tussen opbouwwerker Bea Moed en De Haan bleek nog actueel. Ze hadden zelfs voor de Groninger rechter gestaan.

De taken in de buurt zijn goed verdeeld. Sip is nog altijd penningmeester van het wijkpanel. Ik vroeg hoeveel hij in kas had, maar tot een antwoord liet hij zich niet verleiden. Zoon Jeffrey is voorzitter van het wijkgebouw. Terwijl Living Next Door To Alice door de ruimte schalde, raakte ik aan de praat met Sip’s vrouw GERRY PALM-VOS-KUIL, een oude liefde die hij na het overlijden van zijn eerste vrouw, zo’n tien jaar geleden, na 54 jaar weer opduikelde. Het bleek een soldatenliefje te zijn uit zijn legerplaats Hattem, bij Zwolle. We hebben het dan over 1954. De Apeldoornse Gerry bleek al helemaal opgenomen te zijn in de roemruchte Leeuwarder wijk.

Terwijl het draaimolentje draaide, het water van het kuipje steken gutste en Dancing Queen galmde bespraken we nog enkele medische kwetsuren. PIETER TEN ZIJTHOFF lag in de lappenmand, vertelde Sip. ‘Komt seker deur syn boek.’ En hoe is het eigenlijk met PIET KRAMER? Niet al te best, zei Sip, maar hij had met de illustere voorzitter van de eveneens in de lagere regionen verkerende wijk Wielenpölle weinig contact. ‘Froeger sagen we mekaar iedere woensdag.’ De verstoring kwam door Bea, zei Sip bits. Bea raasde met haar Engelse filosoof, haar Big Society en al haar goede bedoelingen als een wervelwind door het Leeuwarder welzijnswerk waarna de scherven een ieder om de oren vlogen. Het had geleid tot laaghangende bewolking in de twee naastgelegen buurten. Ik adviseerde Sip om Piet even te bellen. Ik hoorde enig gemompel.

Hoe was het met Buma? Bij de supermarkt had ik hem verteld dat ik tijdens zijn bezoek aan de wijken een stukje

met de nieuwe burgemeester zou op fietsen. Ik vertelde Sip dat Buma alles mooi vond. Hij knikte zelfs instemmend toen hem tijdens een diaprojectie in wijkgebouw Nijlân twee in de wijk gevestigde benzinestations werden gepresenteerd. Buma leek volop te genieten van de blije kant van de samenleving die hem door de wijkbestuurders werd voorgehouden. Milde kritiek op het gemeentelijk beleid beperkte zich tot de opmerking dat de vlindertuin door de opvangorganisatie Fier onder druk werd gezet. Op sportgebied waren er nog enkele storende ontwikkelingen die JENS DIJKSTRA, PETER VAN DER MOLEN en HANS TIMMERMANS vanwege het kennismakingsbezoek onbesproken lieten. Het toenemende autoverkeer op de Julianalaan door de afsluiting van de Hendrik Algraweg werd even aangestipt. Dat wijkbewoners op initiatief van het wijkpanel deze weken op een bankje bij het Van Miereveltplantsoen verkeersbewegingen in de straat zitten te tellen, bleef onbenoemd. Zelfs tot diep in de nacht, wanneer Buma al lang en breed achter het breiden broekje ligt, wordt er geteld omdat de gemeentelijke telcijfers – gelet op eerdere ervaringen van omwonenden van het Europaplein – helaas in onze gemeente niet vrij zijn van sturende interpretaties. De uitkomst van één en één is in Leeuwarden niet automatisch twee.

Ook kunstenaar JOHAN VISSER was in zijn meest milde verschijningsvorm toen Buma zijn atelier in de voormalige Christelijke Technische School aan de Cornelis Trooststraat binnenstapte. De kunstenaars kregen onlangs van burgemeester SLUITER en wethouder DE HAAN een bedrag van 1,6 miljoen euro ter beschikking als impuls voor hun broedplaats. Na enige bestudering van de gift bleek het te gaan om een forse sigaar uit eigen doos. De huren gingen explosief omhoog en Visser staat met zijn kunstwerken al bijna op straat. Dat zijn werken in het Gemeentemuseum in Den Haag hadden gestaan, maakte op Buma geen zichtbare indruk. Wel vroeg de burgemeester nog waar het van gemaakt is. Berk, zo bleek. Gelukkig vroeg hij niet wat het voorstelde.

TOPHITS VAN WOLFGANG AMADEUS IN KOEPELTHEATER

‘De focus ligt momenteel op de verhuur van onze prachtige zalenaccommodatie in Crystallic. Het zijn flexibel in te richten ruimtes waar veel mogelijk is. Bovendien hebben we horeca in huis en is het parkeren geen enkel probleem. Daarnaast merk ik dat de markt voor flexibele huurders enorm toeneemt.’ Vastgoedondernemer en cultuurinvesteerder Tjalling Rollema is ingenomen met zijn nieuwe aanwinst, het iconische gebouw Crystallic in Leeuwarden. ‘Ruim zestig procent van dat gebouw is verhuurd. Binnen twee jaar zit het vol. Zo ging het ook met Emmastate aan de Emmakade. Je moet je als ondernemer flexibel opstellen en niet te hoog in de boom gaan zitten met je huur. Daarnaast moeten de faciliteiten die je aanbiedt goed zijn. In Crystallic beschikken we over prima horeca en een ruim aanbod aan zalen (vier zalen die aan elkaar gekoppeld goed zijn voor 400 personen) die ook voor derden te huur zijn. Wie hier werkt kan gebruik maken van de fitness-accommodatie en we hebben een kinderopvang in huis.’

Minstens zo opgetogen is Rollema over de activiteiten in het Da Vinci Office aan de Poolsterweg op bedrijventerrein De Hemrik. ‘Onlangs is ons kantoorpand betrokken door 80 hoog gekwalificeerde personeelsleden van de internationale onderneming Huhtamaki. In september vindt de officiële opening plaats door commissaris Brok. De vestiging is een grote opsteker voor bedrijventerrein De Hemrik en voor Leeuwarden.’

De onderwijsinstellingen Edunoord (voorheen Instituut Röben) en Test Center Lamark (ontwikkeling van toetsen) hebben hun intrede gedaan in Crystallic. De tien bedrijven die gevestigd waren in het Da Vinci Office zijn verhuisd naar de locatie in de Kelvinstraat. ‘Hier is ruimte voor bedrijven die een werkplaats nodig hebben of opslagruimte.’

De Mantgumer ondernemer heeft naast het vastgoed ook geïnvesteerd in de Leeuwarder onderneming Bright Nano van John Poelsma. ‘Dat is een interessante ondernemer met een mooi product. De gevel van de RAI in Amsterdam is al schoongemaakt met de techniek die Poelsma heeft ontwikkeld. Volgens mij kun je rustig spreken van een revolutie op schoonmaakgebied.’

Over de twee seizoenen die Rollema nu heeft gedraaid in het Koepeltheater is hij tevreden. ‘Over mijn aankoop van het Koepeltheater, de voormalige Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat, ben ik zeer tevreden. De reacties van de bezoekers zijn hartverwarmend. Veel bezoekers van onze concerten komen voor het eerst over de vloer en zijn direct geïmponeerd over de zaal, de akoestiek en de aankleding van de historische ruimte.’ Rollema gaat het programma verbreden en de dienstverlening uitbreiden.

- THE WIENERS PLAY BUDDY HOLLY; 6 OKTOBER
- KORENCONCERT PATRIMONIUM; 8 NOVEMBER
- SOUNDS OF SILENCE; 10 NOVEMBER
- DE TOPHITS VAN WOLFGANG AMADEUS 21 NOVEMBER
- THE KILKENNY’S; 28 NOVEMBER

INFORMATIE: INFO@KOEPELTHEATER.NL
OF VIA 06-53217417

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisblaadje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en stamtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders af en toe huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgumermolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website?

Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

Betrokken bij uw wensen?

Zo is Tadema!

Wij halen alles uit de kast om de verkoop van jouw woning tot een succes te maken. Wij komen vrijblijvend bij u thuis om de verkoopkansen van uw woning te bespreken en samen met u tot het beste verkoopresultaat te komen.

Maak daarnaast gebruik van onze aankoopdiensten. Want in deze overspannen woningmarkt reageren wij snel en alert op het moment dat de woning van uw dromen in de markt wordt aangeboden.

Huis verkopen en aankopen: Dat doe je samen met Tadema!

AANKOOP | VERKOOP | BOG | NIEUWBOUW | TAXATIES | VERHUUR | BEHEER
Schrans 19 | 8932 NA Leeuwarden | Tel. 058 280 33 00 | info@tadema-makelaars.nl
www.tadema-makelaars.nl

Van Kammen TUINPLANTEN

HET NAJAAR IS DE BESTE PLANTTIJD!

Bij ons daarom nog steeds ruime
keuze in tuinplanten.

Rijksstraatweg 138, 9254 DM Hurdegaryp

All-in dining | Live-cooking | Restaurant

Wij hebben een grote
kinderspeelhoek!

Wokpaleis Fryslân

www.wokpaleisfryslan.nl

Rijksstraatweg 17 | 9256 XD Ryptsjerk | Tel 0511-432222

Kooistra wordt bijgevoegd in de rij modewinkels die verdwenen: Oosterhof, M&S Mode, SuperTrash, Charles Vogele, Witteveen, Men at Work, Coolcat, Sissy Boy, Twin Life, McGregor/Gaastra en Perry Sport. De detailhandel is in het afgelopen jaar gegroeid met twee procent. Webwinkels groeiden met twintig procent. De branche waarin Kooistra opereert zakte in volume met vier procent. De Kooistra's zijn een echte handelsfamilie. Een andere tak is opkoper van winkelinventarissen en handelt in Leeuwarden onder de naam Max op de Voorstreek.

KOOISTRA KLEDING

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

‘Het is hier bij Kooistra’s Kleding wel een beetje zoals in de Britse tv-serie Are You Being Served? De klant staat centraal. Je lacht wat af, maar soms ben je als personeel ook een beetje boos op elkaar, dat hoort er bij. Dan gaan we uit eten en is het weer klaar.’ Met een kleine onderbreking bij collega Takko (‘vreselijk, die achterdocht bij dat Duitse bedrijf’) werkt Paula nu 26 jaar bij Kooistra’s Kleding in de Schrans. Aan het eind van dit jaar sluiten hier de deuren. ‘Erg jammer, maar ik zag het al een tijdje aankomen. We verkopen minder producten, dat is ons probleem. Januari, februari en maart waren niet al te best. Kostuums verkopen we amper meer. Vroeger 250 stuks per jaar. Strikken? De vertegenwoordiger kwam iedere maand, nu nog maar één keer in het half jaar.’

Op de herenpolo’s moest een búske, anders bleven ze hangen

‘Ik ben altijd direct naar mensen toe, ook al wil je wat verkopen. Dan roep ik: doe dat alsjeblieft uit. Dat lykt voor geen meter. Je wilt de klant helpen, of niet soms.’ De dames van Kooistra vinden dat ze klanten niet voor aap de deur uit mogen laten gaan. ‘Dat zie ik elders wel anders gebeuren.’ De in Meppel geboren Leeuwardense moest aanvankelijk wennen aan het vak van verkoper in een kledingwinkel. ‘Voor die tijd werkte ik bij het ziekenfonds en bij FBTO, waar ik hypotheek en reisverzekeringen verkocht. Ik moest er in het begin inkomen en heb het wel moeilijk gehad.’

Maar al ras kreeg de mentaliteit in de grote winkel aan de Schrans vat op haar, zelfs zodanig dat ze haar mannetje durfde te staan tijdens een winkeldiefstal. ‘Ik dacht: dat laat ik niet over mijn kant gaan en heb de dief buiten de winkel aangesproken en tot stoppen gemaand. Een dag later belde mijn zus op die in Italië op vakantie was met de mededeling dat ik op de voorpagina van De Telegraaf stond. We waren beiden zeer verrast.’

Personeel in vele soorten en maten heeft Paula de revue zien passeren. Met de tegenwoordige mentaliteit van, voornamelijk jong, personeel of stagiaires kan ze moeilijk uit de voeten. Het is een algemene klacht in de branche. ‘Ze werken voor het geld en tonen weinig liefde voor de zaak. Dan bellen ze zaterdagmorgen na een avond stappen doodleuk op dat ze niet kunnen komen omdat er een nagel is ingescheurd. Tsja.’ Het gezicht van Paula spreekt boekdelen. ‘Of men is

aangenomen als verkoopster en weigert de vaatwasmachine uit te ruimen.’ Die niet-collegiale houding past niet in een bedrijf als een kledingwinkel. ‘Je moet het hier met elkaar doen.’ Dat de een iets harder loopt dan de ander is op zich geen punt, maar de kantjes ervan aflopen is een ander verhaal. ‘Je had er sommigen bij die om tien uur al moe waren.’

Bij de kassa aan het eind van de winkel wordt gesproken over de kleding van een klant die naar een begrafenis moet. ‘Donkerblauw past daar mooi bij’, luidt het deskundige advies. Het kledingstuk zal worden gedragen tijdens de plechtigheid in het kerkje van Huizum. Paula vindt de gesprekken met de klanten zeer waardevol. ‘Daar moet je tijd voor nemen. Mensen vertellen je allerlei zaken in vertrouwen. Sommige verkopers, Riemer is daar goed in, weten precies waar hun verhaal tijdens het laatste bezoek aan de winkel is geëindigd. Dan pakken ze de draad naadloos weer op. Riemer weet ook precies de beroepen van de kinderen van de klant. Hij is ook de enige die me op mijn kont mocht slaan.’

Dat Kooistra’s Kleding stopt – twee van de acht winkels in Friesland gaan dicht – heeft verschillende oorzaken. De laatste zes jaar is de omzet sterk teruggelopen. De inkoper die enkele jaren geleden jaarlijks nog 500 rechte rokken, 500 plooirokken en vergelijkbare hoeveelheden jurken en japonnen verkocht, heeft de teruggang niet weten te keren. Even was gehoopt dat de klandizie van warenhuis V&D na sluiting de gang naar de Schrans zou maken, maar deze hoop bleek ijdel. Ook

de smaak van de wat oudere klant, waarop Kooistra’s Kleding zich vooral richtte, is verjongd. Dames wilden per se een binnenzak in hun mantel. Op de herenpolo’s moest een búske, anders bleven ze hangen. Bovendien is de kledingdracht van personeelsleden veranderd. Waar men voorheen in een overhemd op het werk moest verschijnen, is nu een casual polo de norm. Werkkleding bestaat in sommige sectoren niet meer. Ander punt is dat de winkel aan de Schrans doelgerichte bezoekers kent en nauwelijks klanten binnentrekt die toevallig langslopen. De verhouding tussen kijkers en kopers is anders dan die bij gelijksoortige winkels. Ook de merken zijn volgens Kooistra’s Kleding zoekende. Al deze factoren droegen bij tot het besluit van de ondernemer (voor éénachtste eigenaar van het totale

concern) om de deuren van twee Kooistra’s te sluiten.

En dan is er natuurlijk nog het internet. Paula: ‘Er komen mensen in de winkel die foto’s maken van een product en het op het internet bestellen. Zijn ze misschien een tientje goedkoper uit. Nog gekker? Er worden zaken via het internet besteld, gedragen en weer teruggezonden.’ Er zijn klanten die het jammer vinden dat de zaak gaat sluiten. Paula: ‘Dan zeg ik: je had eerder moeten komen. Ja, ik zeg het gewoon.’ Riemer, Sieb, Paula, Francina, Anneke, Jeanet, Bea, Akkie (al veertig jaar in dienst), Jan, Linda en Tess kijken uit naar een andere baan. Sommigen hebben al een vervangende betrekking gevonden, ze weten tenslotte van aanpakken.

Mensen vertellen je allerlei zaken in vertrouwen

Opa Kooistra begon in de jaren veertig van de vorige eeuw in Dantumawoude (nu Damwâld) met de verkoop van overhemden, pyjama’s en werkkleding. Hij deed dat op de fiets met hierachter een karretje. Later werd de verkoop geconcentreerd vanuit de garage bij zijn woning. In Noord-Nederland had Kooistra’s Kleding op het hoogtepunt 35 winkels. Nu zijn er nog acht en straks nog zes. Op de Nieuwestad in Leeuwarden werd in 1967 een kledingzaak geopend die verloren ging tijdens de grote brand in 1992. ‘Iedereen sprak over de Wibra-brand, maar ook ons pand van 100 m² ging in vlammen op.’

ONDERZOEK GEMEENTEBELANGEN LEEUWARDEN NAAR BEREIKBAARHEID, INTERNE COMMUNICATIE EN WERKPLEZIER TELEFOONNUMMER 14058

Door Gemeentebelangen Leeuwarden

‘Huilende medewerkers bij het koffiezetapparaat’

Eerder dit jaar heeft onze fractie onderzoek gedaan naar de bereikbaarheid van het gemeentehuis via telefoonnummer 14058 omdat wij meerdere malen waren benaderd met de opmerking dat dit nummer slecht was te bereiken. Ook hebben wij zelf met verschillende telefoonnummers 14058 gebeld. Naar aanleiding van onze oproep heeft ook één medewerker/-ster (naam bij onze fractie bekend) van de gemeente ons benaderd en heeft in een gesprek zijn/haar mening en bevindingen met ons gedeeld.

Hoewel wij beseffen dat burgers die wél goede ervaringen met 14058 en het vervolgtraject hebben zich waarschijnlijk minder bij ons hebben gemeld, geven het aantal klachten, onze eigen waarneming en het gesprek –ook al is dat de zienswijze van één medewerker/-ster– ons toch reden tot zorg. De wachttijd is vaak lang tot zeer lang en (te) vaak wordt er niet teruggebeld. In de proefperiode tot en met juni 2019 bleek de kortste wachttijd aan ons gemeld of door ons gemeten 8 min. 8 sec. en de langste 15 min. 13 sec. Eén melder geeft zelfs een wachttijd van boven de 20 minuten aan.

De medewerker/-ster bevestigt de lange wachttijden. En als men uiteindelijk contact heeft, dan werken sommige afdelingen alleen met terugbelverzoeken. Die worden echter vaker niet dan wel nagekomen c.q. opgevolgd of pas na 5 tot 10 dagen. ‘Ook niet door hogere ambtenaren’, aldus de medewerker/-ster ‘Daardoor bellen mensen opnieuw en krijg je veel herhalingsverkeer.’

Verder meldde de medewerker/-ster dat bij Publieke Dienstverlening Service en Informatie ca. 30 / 35 mensen werken waarvan "minder dan de helft een vast dienstverband heeft". De rest zijn

Gijs Jacobse (links) en Sikko Klaver

oproepkrachten c.q. flexwerkers. Er zou echter maar een werkplek zijn voor ca. 18 medewerkers, waardoor sommigen achter de balie moeten plaatsnemen of elders in het pand óf men gaat eerder naar huis. Medewerker/-ster meldt dat drie C-medewerkers de dagelijkse aansturing van de teams doen, maar dat de manager en sectormanager vrijwel niet op de werkvloer komen. Teams worden constant gewijzigd en nieuwe mensen worden na een zeer korte tijd inwerken aan de telefoon gezet en krijgen amper coaching meer.

Medewerker/-ster geeft aan dat afdelingen niet (goed) met elkaar communiceren, waardoor 14058 niet weet wanneer er een piek kan ontstaan (zo weet men bijvoorbeeld niet dat er belastingaanslagen worden verstuurd). Bij een dergelijke piek loopt de wachttijd dan soms inderdaad op ‘tot langer dan 20 minuten’.

Ook geeft medewerker/-ster aan dat bij Burgerzaken vaak amper iemand aanwezig is en dat positieve kritiek niet wordt gewaardeerd. Er heerst bij

sommige nieuwe werknemers een angstcultuur (‘huilende mensen bij het koffiezetapparaat’).

Vaste medewerkers zijn volgens de medewerker/-ster vaak ziek, maar flexwerkers durven zich vaak niet ziek te melden uit angst voor verlies van de baan.

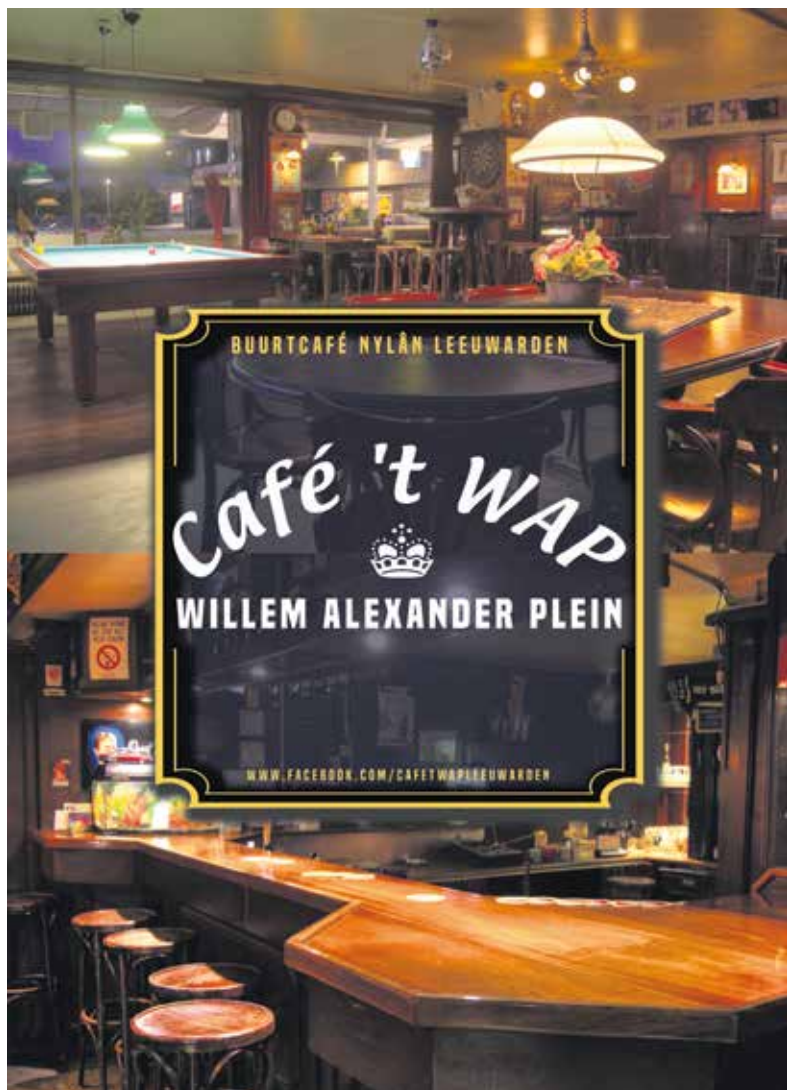
Zoals eerder aangegeven: hoewel ons onderzoek beperkt was en de inkijk in de organisatie afkomstig is van een klokkenluider/-ster kunnen we de uitkomsten niet negeren.

Daarom hebben wij de volgende vragen:

1. Wat is uw reactie op het door ons geconstateerde?
2. Welke protocollen en aanvaardbare wachttijden en terugbeltermijnen hanteert u?
3. Gaat u, naar aanleiding van onze bevindingen, actie ondernemen en zo ja, welke?

Wij verzoeken u onze vragen op korte termijn te beantwoorden maar in ieder geval binnen de daarvoor gestelde termijn.

Met vriendelijke groet,
Gemeentebelangen Leeuwarden
Sikko Klaver

Binnen- en buitenzonwering van eigen fabricage

Openingstijden
ma. t/m vr.: 10.00 tot 17.00 uur
zaterdag: 10.00 tot 14.00 uur

"Ze zeggen dat we snel zijn"

Zwettestraat 29B | 8912 AV Leeuwarden | Telefoon: 058 213 2988 | mail@zonweringcorrect.nl

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

'Je moet het muziekonderwijs een beetje leuk maken voor kinderen. Ze moeten enthousiast worden.' Dat is niet altijd gemakkelijk, maar volgens muziekdocente Renee van der Veen zeker niet onmogelijk. Sterker nog, ze boekt met haar koperlessen in het Cultuurcentrum in de Dirk Boutsstraat resultaat.

Je moet muziekonderwijs een beetje leuk maken voor kinderen

RENEE VAN DER VEEN groeide op in een echte muzik-familie. Vader Folkert Fennema (meneer Fennema) was jarenlang muzikleider en dirigent van brassband Hosannah, met Soli Deo Gloria, nu de Soli Brassband, een van de twee koperorkesten van Leeuwarden. 'Als vierjarige kreeg ik een cornet in handen gedrukt.' Aanvankelijk stond het blaasinstrument haar tegen, maar 'later ontwikkelde ik toch een passie voor spelen.' Die passie mondde zelfs uit in een studie aan de Muziek Pedagogische Academie aan de Eewal in Leeuwarden, die onder leiding stond van de bekende musicus en componist Wim Ligt-tenberg, later werd dit Groningen, nadat het zogenaamde Herenakkoord, een uitruil van opleidingen

tussen Leeuwarden en Groningen, de Leeuwarder studenten met hun muziekinstrumenten had verdreven naar de belendende provincie. 'Ik werkte toen als directiesecretaresse op een accountantskantoor. Na het eerste jaar in Leeuwarden ging ik naar Groningen en heb na mijn afstuderen als docerend musicus in 1994 altijd les gegeven.'

Van der Veen werd sindsdien gebeld door besturen van muziekverenigingen in bijvoorbeeld Oudwoude, Britsum en Wirdum waar ze de leden de kneepjes van het vak bijbracht waar het ging om de koperinstrumenten cornet, bugel, trompet, alt, bariton en trombone. Het muziek- en showorkest Advendo in Sneek maakte ook gebruik van Van der

We organiseren rond de muzieklessen theatrale evenementen

Veen's muzikale kwaliteiten. Ze is dirigent van het Jeugdorkest Brassband Hosannah.

'Kinderen hebben tegenwoordig zo'n ruim aanbod van hobby's en opleidingen dat de keuze voor een echte muziekopleiding in het gedrang komt. Wat we daaraan doen? Nou, je hoeft bij ons niet meer de basiskennis op te doen via een blokfluit. We organiseren rond de muzieklessen theatrale evenementen. Dat vinden kinderen heel erg leuk om te doen, ze werken zo naar een voorstelling toe en vinden hierin hun eigen rol met een instrument dat ze goed

leren bespelen. Vroeger moest ik iedere dag een half uur spelen, oefenen, nu zie je soms kinderen dat uit zichzelf oppakken. Er moet gewoon een beetje show bij.'

Renee van der Veen heeft een brede belangstelling voor haar muziekgebied. 'Eric Vloeimans vind ik geweldig.' Maar op jazz-festivals overgoten met bier en whiskey zul je haar niet snel aantreffen. 'Nou nee, maar ik heb met mijn man wel een tijdje met Soulcity in dat circuit gezeten. Ik beperk me nu tot kleine optredens in de Doopsgezinde Kerk aan de Wirdumerdijk.'

Het Cultuurcentrum (het voormalige Dienstencentrum) in de Dirk Boutsstraat in Huizum-West herbergt een scala aan muziekopleidingen. 'Iedere donderdag komen de groepen vijf en zes van diverse basisscholen bij ons langs. Ze komen via workshops in contact met vele facetten van de muziek.'

Op de website van Muziekopleidingen Friesland staan de opleidingen die gegeven worden in het Cultuurcentrum allemaal vermeld. 'Via het Jeugdfonds Cultuur is het mogelijk om een deel van het lesgeld vergoed te krijgen. Een individueel lesseizoen cornet kost bijvoorbeeld 47,50 euro per maand. Wil je les in een groep, dan bedragen de kosten, afhankelijk van de grootte van de groep, 37,50 euro. Het Jeugdfonds kan een aanvulling zijn op de kosten. Bepaalde gemeenten, zoals Leeuwarderadeel, gaven lessubsidie. Helaas is hiervan in de gemeente Leeuwarden, waarmee Leeuwarderadeel intussen gefuseerd is, geen sprake. De gemeente verstrekt alleen projectmatige subsidies, terwijl een structurele investering in de lessen van de kinderen veel verstandiger zou zijn.'

INFORMATIE: RENEE VAN DER VEEN
WWW.MUZEKOPLEIDINGENFRIESLAND.NL • T. 06-48929085

**VOOR NET DAT BEETJE EXTRA
EVEN NAAR**

 Primera
RUITERSKWARTIER

**WIJ PAKKEN ALLES GRATIS EN
FEESTELIJK VOOR JE IN!**

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal bovenuit steken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, want we leven nu immers wel in de eenen-twintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat dit onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes • Foto's Historisch Centrum Leeuwarden

NEON Vooral als het wat vochtig wa

Er wordt, terugkijkend, soms wel eens gelachen om de licht serviele houding van sommige winkeliers. Dat met licht gekromde rug, achter een klantenmevrouw aanlopen, handenwrijvend, vol gespeeld begrip voor heur nukken. Ook als de klant alle tijd nam om de halve collectie tevoorschijn te laten halen. Om uiteindelijk met iets tamelijk onnozels te vertrekken. Tijdens het afrekenmoment overhandigde de dame in kwestie met een losse polsbeweging haar felbegeerde bankbiljet. Wat een macht!

Er stond een grote neon van Turkstra beschuit boven op het dak van het Rijwiel- en Bromfietsparadijs op de hoek van het Ruiterskwartier en de Wirdumerdijk. Als je van de Beursbrug kwam, kon hij je niet ontgaan. Maar zo imposant waren er in de stad niet veel. Op het dak van herenmodezaak Flottow, hoek Peperstraat – St. Jacobsstraat had je er ook twee grote. En boven op het dak van groente- en fruitzaak Dames, schuin tegenover Flottow, gloeide Nescafé koffie of Hunter sigaretten. Op de serre van hotel De

Klanderij stond de naam in neon, bij hotel Amicitia hing hij aan de gevel. Ook De Groene Weide aan de Harlingersingel had de bedrijfsnaam in neon bovenop staan. Natuurlijk groen in dit geval. Maar ook veel winkels hadden hun naam of die van hun producten in groot neon aan de gevel. Hofstede op Nieuwestad 130 bijvoorbeeld, de winkel in brillen, verrekijkers en andere optische producten.

Vooral als het wat vochtig weer is, krijgt neonverlichting iets betoverends. Dan ontstaat een vloers van licht rond de letters,

die zorgt voor instant sfeer. Wat heeft ons toch bewogen later voor tl-bakken te kiezen? Ja, dat is goedkoper, maar wat hebben we ervoor moeten inleveren. De led-verlichting van onze dagen heeft op allerlei gebieden voordelen boven neon en tl, is zeker veelzijdiger dan beide voorgangers, maar die dunne mist rond de letters kan het niet bieden. Gelukkig is er de laatste jaren sprake van een zekere revival van neon onder hippe winkeliers. Zo verdween bij opticien Anton Hofstede aan Over de Kelders de grote, dikke, groene neonverlichting, maar staat de naam Anton, klein maar fijn, opnieuw onder hoge spanning als de avond valt.

Dat de neons grotendeels verdwenen, veranderde het centrum. Net als door verbouwingen van winkels en winkelingangen. Wonderlijk eigenlijk dat de gevels daarboven veelal grotendeels

Ruiterskwartier

Door André Keikes

De tijd houdt moedig stand

Het is twaalf minuten voor negen op het Leeuwerikplein. Dat geeft de openbare klok aan. Klopt precies. Even later wordt duidelijk dat het twee minuten voor negen is op de Noorderweg bij de Vijzelstraat. Dat geven zowel de openbare klok als de klok van Haag Wonen aan. Allebei goed. Ondanks het massale gebruik van horloges en mobieltjes houdt de tijd moedig stand in het stadsbeeld.

Nu vrijwel iedereen met alle nodige en onnodige kennis in zijn mobieltje rondsjuwt, heb je geen openbare klokken meer nodig, zou je denken. Lichtkranten, zoals de Friesland Bank die zo'n 25 jaar geleden in de Zuiderstraat had, zijn er immers ook niet meer, maar waarom staan er dan nog wel overal stadsplattegronden? Goeie vraag.

Een stad is een levend organisme, dat juist zo aantrekkelijk is omdat er zo veel gebeurt. Aardige informatieve details als klokken, oplichtende mededelingen en plattegronden horen daar bij. En nu de waarschuwingen tegen het op je smartphone kijken tijdens het fietsen en autorijden steeds luider klinken, is een klok in het voorbijgaan helemaal zo'n gek idee nog niet. Misschien moeten er maar weer meer komen. Voor-

lopig lijkt het daar niet op. In de afgelopen jaren sneuvelden overal klokken als het zo uitkwam, want er is duidelijk geen officieel tijdbeleid.

Er waren jaren toen Leeuwarders het over 't Klokje' hadden en dan bedoelden ze de stadsklok op de Nieuwestad, hoek Wirdumerdijk, om preciezer te zijn tegenover het grote witte winkelpand waarin ooit Flottow herenkleding zat en nu Bakker Bart bakt en verkoopt. In de loop van de jaren veranderde die klok geregeld van uiterlijk, maar zeker tot midden jaren negentig heeft er een op die plek gestaan.

De laatste was goed vergelijkbaar met de klokken die nu nog op het Leeuwerikplein, het Engelseplein, het Groningerplein, op de Bleeklaan tegenover de afslag naar de De Ruyterweg of bij de Kurioskerk op de Julianalaan

staan. Ook halverwege de Archipelweg en aan het begin van de Verlengde Schrans op de hoek met de Huizumerlaan, staat er zo een. Onopvallend, omdat ze zo overbekend zijn, niettemin goed bij de tijd. Wat maar weer bewijst dat je land geen dictatuur hoeft te zijn om een betrouwbare treinloop en kloktijd te hebben.

Toch vormen klokken in het stadsbeeld een uitdunnend gezelschap. Voor de komst van de mobieltjes waren het er beslist meer, al waren ze toen al even nuttig als overbodig. Want wie had er nou geen horloge? Toch beieren ook nog steeds de klokken van de kerken, om de gelovigen te wijzen op hun zondagse plicht, hangen er wijzers en wijzerplaten aan hun torens, denk aan die van de Sint Bonifatiuskerk en de Dominicuskerk. Ook melden deze klokken zich elk half uur duidelijk hoorbaar. Dan weet je wel hoe laat het is.

Mensen hadden aanzienlijk meer tijd in het verleden, zelf een dagblad met die naam, waar ook al weinig van over is. Aan de gevel van het KNVB-kantoor aan de Emakade hing jarenlang een grote

ronde klok, die je niet over het hoofd kon zien, niet ver daar vandaan hing een zwart exemplaar bij de sigarenwinkel van Posthumus op de hoek van de Johan Willem Frisostraat en de Maria Louisastraat. En juweliers hadden bijna altijd (gevel)klokken. Van der Zee, nog maar kort geleden gesloten aan de Schrans 88, had er bijvoorbeeld een, die er trouwens nog steeds herinnert aan vroeger. En hij loopt nog correct ook. Dat kun je niet zeggen van die van juwelier Holwerda, aan de Nieuwestad, behalve dan als je er om zes minuten voor half tien richting de Plantage langsloopt.

De naburige juwelierswinkel van Doodkorte met zijn fantastische etalage vol horloges doet in dit verband even niet mee. Kan ook niet anders: zo veel tijd bij elkaar wordt een mens gewoon te veel. Maar aan de zijgevel van die zaak aan de Burmaniastraat hangt dan wel weer een reclamedoek van horlogemerken Citizen, waarop de tijd natuurlijk tien over tien is. Horlogeverkopers en hun reclameadviseurs menen al decennia dat klanten daar gevoelig voor zijn, omdat de wijzers op die manier een beetje aan een lachende

mond doen denken. Maar laat je niet foppen, een horloge is geen gezicht en een Amerikaanse tandenlach is ook niet alles, zeg nou zelf.

Voor oudere Leeuwarders is de enorme klok van wel anderhalve meter doorsnee, gemonteerd achter de etalageruit van juwelier Klaas van Wieren in de Peperstraat, onvergetelijk. Hij zat er vele jaren. De dunne, messing onderdelen lieten alle ruimte om gewoon in de etalage te kijken, waar honderden horloges, klokjes en wekkertjes een plek vonden.

Dan even over de digitale klokken zonder wijzers, ook weer zoiets, ze zijn tegenwoordig in het stadsbeeld wat e-books zijn in de boekwinkel: ze zouden wel eens even, maar maakten hun belofte niet waar. Zelfs de Apple Watch heeft tegenwoordig wijzers, digitale, maar toch. Aan de gevel van zorgverzekeraar De Friesland kun je er nog een zonder wijzers vinden, maar verder....? Vandaag de dag roepen ze vooral een jaren zeventig-gevoel op.

Romeinse cijfers daarentegen doen het nog steeds goed. Ze zijn

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

er is, krijgt neonverlichting iets betoverends

Zuivelbank Zaailand

Warenhuis Vroom & Dreesmann (overigens allen zonder neonverlichting)

intact zijn gebleven. Als je nu door de stad loopt en je let even niet op de begane grond, dan is er niet eens zo gek veel veranderd. De aanpak van complete gevels is vaak het gevolg van grote branden, zoals die van V&D in 1963 en de Wibra in 1990. Toch komt het af en toe ook vrijwillig voor. Bioscoop Tivoli werd in 1994 verbouwd, wat ook aan de buiten-

kant goed te zien is en boekhandel Van der Velde, toen nog op Nieuwestad 90 grenzend aan de Oude Doelesteeg, kreeg een zakelijke, metalige gevel, maar verhuisde later naar de overkant in de voormalige schoenwinkel van Ket. Ket had eind jaren vijftig, begin jaren zestig geschiedenis geschreven door de befaamde architect

Gerrit Rietveld het complete interieur en exterieur van de winkel te laten ontwerpen. Het resulteerde in een uitzonderlijke, transparante winkel met indirect verlichte kasten, een als een half losse vitrine neergezette etalage, steeds met hoofdrollen voor glas, ruwe steen en tegels. Na het vertrek van Ket trok Megapool erin met witgoed, overigens zonder

veel te verbouwen. Maar de architectonische kwaliteit ging wel verloren met al die koelkasten. Boekhandel Van der Velde is nu eigenaar en zo'n winkel stelt weer andere eisen. Wie de zaak van Ket heeft gekend, kan er in de huidige staat nog wel iets van terugvinden, maar de uitzonderlijkheid van het Rietveld-ontwerp is helaas verloren gegaan.

van oudsher de chique variant voor wijzerplaten. Dat de Roomse kerken geen Romeinse cijfers op hun torens hebben is wonderlijk, maar dat hoeft niet te betekenen dat we hier in Leeuwarden zonder de X voor tien en de V voor vijf hoeven te zitten. De Oldehove heeft vier Romeinse platen, de Beurs boven in de gevel, zelfs een reclameklok in de middenberm bij de Van Harinxmabrug (van huureenstadsklok.nl).

En natuurlijk de monumentale klok op het station, die ter gelegenheid van de restauratie van het spoorgebouw en het culturele hoofdstadjaar, eind 2017 glorieus terugkeerde. Mag ook wel, want op de perrons is de tijd tegenwoordig heel ver en klein weggewerkt in de digitale vertrek- en aankomstborden. De oude, vertrouwde perronklokken, die na zestig seconden tergend traag een blokje verder schokten, icoon voor vorige generaties, zijn er niet veel meer.

Gelukkig is er bij het busstation een fraaie nieuwe bijgekomen, ter vervanging van de immer defecte 'atoomklok' van de Tsjechische kunstenaar Ivan Kalvoda. Op een lange, lange paal, gaat hij met zijn 2 meter doorsnee fors de concurrentie aan met die van het station. Soms heb je niets, dan heb je er opeens twee naast elkaar. Maar mooi zijn ze.

BAKKER BART

ONTBIJTEN BIJ HET MOOISTE PLEKJE VAN LIWWADDEN

Een goed begin van de dag

Voor 3.75

Ons ontbijtje bestaat uit een warme drank, een mini Bartje® belegd met ham of kaas, een roomboter croissant met jam en een vers glas sinaasappelsap

‘China is zo overweldigend, er zijn bijna geen woorden voor om het gevoel dat bij mij opkomt uit te drukken.’ Toch gaan we het proberen met Martin van Seijen, kunstenaar, ondernemer, verbinder en liefhebber van het goede leven. Zijn liefste wens is een boek op de markt te brengen met hierin kunstenaars uit China en uit Nederland.

MARTIN VAN SEIJEN:

ALS IK IN CHINA KOM DAN TÚTE SE ALTYD OP MIJ OM

Van Seijen werkt al tien jaar gestaag aan Xie-China International, dat ondanks enige scepsis gerust zijn levenswerk mag worden genoemd. ‘Ik ben nu een aantal malen in China geweest en heb daar inmiddels een netwerk opgebouwd van ruim 200 vrienden en kunstenaars, die traditioneel en modern werk maken. Als ik daar ben, dan túte se altyd op mij om.’

Van Seijen heeft al geruime tijd een computerwinkel met zijn zoon Maurice, Computersystemen 2000. Daarnaast schildert hij kleurige, decoratieve schilderijen. Zijn liefde voor China ontstond nadat hij een reisje kreeg aangeboden van een Chinese restaurateur die onder de indruk was van de geboren verteller en causeur. ‘Eigenlijk waren mijn eerste indrukken niet geweldig. Het was winter en we reisden met een gezelschap.’ Dat was bus in en bus uit, niet echt iets voor de onderzoekende Leeuwarder. ‘Het was wel interessant, maar zo’n rondreis met een groep ga ik nooit meer doen. Je krijgt te maken met allerlei verplichtingen en dat is niks voor mij.’

De bohemien in Van Seijen, die eerder een boekenhandel en groothandels had in Leeuwarden, werd in hem wakker geschud toen hij in contact kwam met een theeverkoopster. Chinatea.nl was snel opgericht. ‘Daar heb ik mij ook in vergist. Hier drink je thee en dat is het dan ook. Gaan we weer aan het werk. Daar is thee een hele ceremonie die wel uren kan duren.’ Zoveel tijd had 69-jarige Van Seijen nu ook weer niet, de kunst trok hem meer aan.

Via de Chinese dames Qiao Qiong en Zeqi Xie (van de thee) kwam Van Seijen in contact met Meili Jiang, een relatie die in vijf jaar tijd uitgroeide tot een bestendig zakelijk verband waaruit contacten ontstonden met de 226 netwerkdamen. ‘Ik stond daar in China en wees op de geweldige architectuur, daar kunnen ze hier in ons land nog wat van leren, en zei: zo’n gebouw, een wolkenkrabber van onmetelijke proporties wil ik ook hebben.’ Beleefd en met neutrale blik werd de uitgever aangehoord. ‘Ik bedoelde, en daarmee zijn we nu bezig, dat ik een geweldig boek wilde uitgeven, in een land met zoveel mensen, vergelijkbaar met zo’n wolkenkrabber, waarin de rijkdom van de Chinese kunsten optimaal zullen worden gepresenteerd.’

Om dit bouwwerk in de steigers te krijgen is Van Seijen op diverse fronten bezig. Zo is hij vorig jaar opnieuw afgereisd naar China met in zijn kielzog de professionele

Martin van Seijen: ‘Mijn doel is mensen met elkaar verbinden en een sociale structuur te vormen. We willen coöperatief werken met respect voor elkaar.’

Leeuwarder filmer Ronald Talman. Talman produceerde na het bezoek een oogstrelende promo waarin een tipje van de sluier rond het mega-project van Van Seijen wordt opgelicht. De promo moet uiteindelijk leiden tot een volwaardige film. ‘Die moet worden uitgezonden door Omrop Fryslân of anders de VPRO of omroep Max.’ Naast de documentaire werkt Van Seijen aan een expositie die in november wordt gehouden in het WTC-Expo en in de Kanselarij in Leeuwarden.

Als klap op de vuurpijl heeft Van Seijen een groep opgericht onder de naam De Rode Hand waaraan met hem de Leeuwarder kunstenaars Wim van der Veer, Jerre Hakse, Jacob Takema, Sieb Erich, Hans Hofman en Lambert Fortuin deelnemen en zo hun steun betuigen aan de activiteiten van Xie China International. De Rode Hand wordt een stichting die vele activiteiten gaat ontwikkelen en die beheerd wordt door Ellen en Maurice van Seijen. Elk jaar zal er een kunstprijz worden uitgereikt aan een jonge kunstenaar.

Van Hulsen zei:

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

Hang us wat spul op, juh!

'Aiko van Hulsen en moeke Faber hebben de kunsten in Friesland enorm gestimuleerd. Na een expositie bij galerie Van Hulsen begon ik te verkopen. Pim Regnery van hotel De Kroon was de eerste die een schilderij van mij kocht.' Kunstenaar Wim van der Veer vierde onlangs zijn 80ste verjaardag en zijn 60ste jaar als kunstenaar met tentoonstellingen in het prestigieuze museum Belvédère in Oranjewoud en in de eveneens toonaangevende galerie De Vis in Harlingen. 'Van Hulsen zei: hang us wat spul op, juh.'

Nog iedere morgen bestijgt Wim van der Veer de steile trap in zijn woning aan de Bildtsestraat naar zijn atelier om te werken aan landschappen en portretten. Inmiddels moet hij honderden landschappen op linnen ('linnen van Van Beek uit Amsterdam, geen katoen, want dat trekt aan alle kanten') hebben vastgelegd. Hij is daarmee ook kenner van het Friese landschap geworden. 'Ja, dat landschap is wel veranderd. In de slootjes poerden we met een lange stok, waaraan we een draai gaven, salamanders naar boven. Die we daarna natuurlijk braaf weer terugzetten. Je ziet de salamanders niet meer en de slootjes staat amper water.' Ali van der Veer: 'Die sloten zitten nu vol met bruinig drab. Heel erg jammer.'

Iedere morgen is het schilderen geblazen op de zolder waar het atelier is gevestigd. Getooid met een door de jaren heen met

verfspatten overladen schort, op zich al een kunstwerk, staat Van der Veer onder een fors bovenlicht te werken. Klassieke muziek op de transistorradio. 'Vroeger ging ik met de verfkist achter op de fiets, samen met Auke de Vries, op pad. Dan zochten we een mooie locatie uit en zaten daar te werken.' Ali van der Veer: 'Tijdens de receptie van zijn tentoonstelling in het Fries Museum herkende hij je bijna niet meer.' Wim van der Veer: 'Hij moest inderdaad even goed kijken, zag wel iets bekends, maar moest even nadenken.' In de middag is het tijd voor vertier. 'Dan maken we een ritje met de Mitsubishi Space Star van Ali.' Ali van der Veer: 'Een leuk klein autootje. Dan gaan we naar de dijk.' Wim van der Veer: 'Laatst waren we bij de kunstwerken van Jan Ketelaar bij Holwerd.' Ali van der Veer: 'Ongelooflijk hoe het daar met het parkeren is geregeld. Daar heb ik een ingezonden stukje over geschreven en Wim's naam eronder gezet.'

De kunstenaars Wim van der Veer, Auke de Vries, Jan Stroosma en Jerre Hakse werkten geruime tijd samen als decorateurs en etaleurs in het warenhuis Vroom en Dreesmann op de Leeuwarder Nieuwestad. Na hun opleiding, Wim was opgeleid tot meubelmaker, aan de ambachtsschool in de Vredeman de Vriesstraat, ging het linea recta naar V&D, een tijd waar de meeste kunstenaars met genoeg op terugkijken. 'Meester Dijkstra van de Maria Louisaschool adviseerde mijn ouders om mij in een kunstzinnige richting te sturen. Na zeven klassen lagere school wilde ik wel naar de academie in Groningen.' Ali van der Veer: 'Zijn ouders wilden er niks van weten. Als die jongen die kant op gaat komt hij op de kermis terecht of in de Haniasteeg, dat laatste was het oude mannentehuis.' Het werd de ambachtsschool en hij moest er meubels leren maken. Daaraan heeft Van der Veer geen prettige herinneringen overgehouden: 'Als ik nu nog hout moet zagen, ga ik bijna over mijn nek. Dan ruik ik nog die school. Vreselijk.' Neef Thomas wees hem op de spreuk die boven de deur in de zijingang van de Wijbrand de Geeststraat stond gebeiteld: Wie slagen wil, die slagen kan. Neef Thomas is ingenieur wudden.' Na V&D werkte Van der Veer nog enkele jaren bij het reclamebureau Hallema en Terpstra. 'Daar werkten we aan illustratiemateriaal voor Koopmans Meelfabrieken en de LMI, de Leeuwarder Melkinrichting.' Ali van der Veer: 'Daar heb je Eppo Doeve nog ontmoet.' Wim van der Veer: 'Ja, dat was een grote naam in onze wereld.'

Bij Moeke Faber (koosnaam van mevrouw Trude Faber-Hornstra van de Fryske Kultuerried), een monument in de zestiger jaren van de vorige eeuw op cultuurtherrein, bekwaamde Van der Veer

zich in modeltekenen. 'Moeke Faber had een modeltekenclub in het hoofgebouw van de Prinsentuin, nu de Koperen Tuin. Met Anneke Fokma, de vrouw van Chris, regelden ze modellen die wij schilderden. Later verkasten we naar de woning van tekenaar en journalist Keikes, die boven een schoenenzaak aan de Nieuwestad woonde. Zijn zoontjes kwamen in pyjama wel eens kijken wat we aan het doen waren. Bij een opening bij Artimisia zei ik laatst tegen Ali: kijk die lange, dat is er een van Keikes.'

Na de eerste aankoop van hotelier Regnery ging het meteen goed met de verkopen. Vooral het grafisch werk ging grif van de hand. 'Via Jentsje Popma was ik in het bezit gekomen van een etspers uit de collectie van Hendrik Werkman, de drukker van 'De Ploeg', de kunstenaarsvereniging uit Groningen. Ik kreeg de diepdrukpers om niet, op voorwaarde dat ik hem ook weer gratis zou weggeven. Hij staat nu in het Grafisch Museum in Groningen.' Vooral in Den Haag werd veel werk van Van der Veer verkocht.

Ali van der Veer is boos

'Ja, ik ben echt boos op de Leeuwarder Courant. Wim is tachtig jaar geworden en zit zestig jaar in het vak, en wat denk je, een stuk in de krant? Niks. Vijf jaar geleden werd er ook niks gepubliceerd. Ik heb bij de redactie aan de bel getrokken en de hoofdredacteur een mail gestuurd. Hij zou het nog eens bekijken. De Leeuwarder Courant houdt niet meer van oude kunstenaars. Ze hebben liever jongeren die een paar streken op papier zetten.'

RUYTERVERF

Ruyterweg 22-24 | Leeuwarden | 058 - 216 71 20
Westerhaven 5-1 | Groningen | 050 - 31 33 755

ALTIJD
25%
KORTING

**OP ALLE VERF VAN
SIKKENS SIGMA WIJZONOL**

www.ruyterverf.nl

Studenten NHL Stenden onderzoeken jaarrekeningen gemeente Leeuwarden

De vierdejaars studenten bedrijfseconomie Donny Klein (Hypolytushoef) en Dennis Riem (Harlingen) aan hogeschool NHL Stenden doen op verzoek van het Stadsblad Liwwadders onderzoek naar de jaarrekeningen van de gemeente Leeuwarden in de periode 2007

tot 2017. Het onderzoek spitst zich toe op het afnemende eigen vermogen van de gemeente Leeuwarden in die periode en de presentatie van de afzonderlijke jaarrekeningen aan de burgers. Om de onafhankelijkheid van het onderzoek te borgen zijn Jellie Tiemersma (oud-raadslid

in Leeuwarden en oud-student aan de NHL) en data-analist Luit Middendorp gevraagd om de studenten te begeleiden. Het landelijke Stimuleringsfonds voor de Journalistiek heeft het Stadsblad Liwwadders in de gelegenheid gesteld om deze onderwerpen te onderzoeken.

DE GOEDKOOPSTE EN MEEST COMPLETE

BIJ DÉ NISSAN-DEALER VAN FRIESLAND

NISSAN MICRA N-CONNECTA

€ 3.663 KORTING!!!

NORMAAL RIJKLAAR €22.413⁻

NU SLECHTS **€ 18.750**

STANDAARD RIJK UITGERUST MET o.a.

- 16" lichtmetalen velgen
- Autom. airco
- Metallic lak
- Achteruitrijcamera
- Parkeersensoren
- Mistlampen voor
- New NissanConnect Infotainmentsysteem
- Multimedia navigatie, Audiosysteem met MP3-CD, USB, Bluetooth, Smartphone connectiviteit

NISSAN MICRA N-SPORT

€ 2.900 KORTING!!!

NORMAAL RIJKLAAR €24.200⁻

NU SLECHTS **€ 21.300**

+ INCL. GRATIS AUTOMAAT

STANDAARD RIJK UITGERUST MET o.a.

- 17" lichtmet. velgen
- Navigatie
- Parkeersensoren
- Armsteun
- Automaat
- Airco
- Licht-/regensensor
- Lederen bekleding
- Achteruitrijcamera
- Exterieur Pack Carbon

ENGELSMA & WIJNIA

NISSAN

LEEUWARDEN

KOM SNEL LANGS - OP=OP

Leo Twijnstrastraat 2 - Leeuwarden - Tel. (058) 266 62 55

Deinum Franeker - Edisonstraat 1 - Tel. (0515) 422 055

Deinum Sneek - Edisonstraat 1 - Tel. (0517) 395 665

www.ewnissan.nl

Actie is alleen geldig op voorraadmodellen. De genoemde consumentenpreizen zijn de adviespreizen van de auto's, inclusief btw en bpm en alle kosten die gemaakt moeten worden om uw auto rijklaar te maken. Afgebeelde modellen kunnen afwijken van de werkelijkheid. Wijzigingen en typefouten voorbehouden. Vraag altijd naar de voorwaarden. OP=OP: Geldig zolang de voorraad strekt.

Hotel Café Restaurant Duhoux Wirdum

bruiloften * vergaderingen * cursussen

Greate Buorren 4-8 - 9088 AE Wirdum (Friesland)

Tel: +31-(0)58-255 15 13 - E-mail: info@hotel-duhoux.nl

Alles staat of valt met het team van vakmensen

Dat de nieuwbouw weer aantrekt na een zware periode van crisis is een gunstige zaak voor de woninginrichter. 'Je merkt het aan de winkel. Er zijn weer meer mensen bezig met woninginrichting. Het is ook een mooi vak: mensen blij maken.'

Foto Simon van der Woude

Alweer vijf jaar geleden vestigde Erwin Jansma zich met zijn team in het winkelcentrum in Hurdegaryp. Voorheen was de woninginrichter gevestigd als Decorette Jansma en als Jansma Woonstijl aan de Schrans in Leeuwarden. Nu is het Jansma Wonen in Hurdegaryp. 'Onze week is eigenlijk altijd te kort', zegt Erwin Jansma net nadat hij zijn medewerkers heeft geïnstrueerd wat er deze vrijdag van hen wordt verlangd. De mannen hangen nog even rond bij de koffiemachine in de zaak voordat ze op pad gaan. Jansma mort nog wat na over de administratieve afwikkeling van de opdrachten waarvoor hij zich gesteld ziet. Dat zijn de beruchte uurtjes na een werkdag. 'Vroeger maakte je een

bon en die zette je dan op de fax. Daar verlang ik nog wel eens naar terug.'

Voor het overige gaat het uitstekend met de woninginrichter aan het winkelplein aan de Fuormanderij in het dorp. Zeker nu de zon volop schijnt. 'Ja', lacht Jansma, 'we krijgen steeds meer bestellingen voor buitenzonweringen.' Het heeft er zelfs toe geleid dat Jansma in een loods bij Hurdegaryp een productieafdeling is opgestart. 'We kunnen vakkundig gemaakte zonweringen voor een scherpe prijs aanbieden. We zien met ons team volop mogelijkheden.'

Dat de klant vaak goed geïnformeerd is over zaken rond woninginrichting vindt Erwin Jansma niet verwonderlijk. 'Er is een keur aan tv-programma's

Erwin (links) en Harold Jansma

Wij zien duurzaamheid toch vooral als producten die lang meegaan

over wonen en woninginrichting. Het zijn stuk voor stuk populaire programma's ook omdat er nogal eens iets fout gaat. Dat is voor velen herkenbaar en amusant. Aan de andere kant is het ook leerzaam. De klant stapt hier vaak genoeg de winkel binnen met meer kennis van zaken over een bepaald product dan ik.

Gelukkig zijn wij in andere zaken weer meer deskundig en hebben wij zicht op het gehele plaatje en kunnen we wijzen op mogelijkheden waar niet direct aan is gedacht. Maar het is ontegenzeggelijk waar dat programma's als VT Wonen en een reeks interieurbladen van invloed zijn op de keuze van consumenten.'

In mindere mate speelt het milieu een rol bij de woninginrichters. 'Vooralsnog merken we daar weinig van. Wel wordt vloerbedekking gerecycled tot nieuwe vloerbedekking, maar de vraag hiernaar is mondigesmaat. Wij zien duurzaamheid toch vooral als producten die lang meegaan. Daar is volgens ons de meeste winst te behalen: voor de klant en voor het milieu.'

Erwin Jansma komt uit een echt woninginrichtersmilieu. 'Het is een echt familiebedrijf dat in 1994 op de Schrans begon. We zijn een klein, snel groeiend bedrijf met acht betrokken medewerkers en mijn broer Harold. We leveren vooral aan particulieren maar hebben ook klanten bij ondernemingen, scholen en zorgcentra. Zelf ben ik een paar jaar in dienst geweest van een woninginrichter die grote projecten aanpakte. Ook hiervoor kunnen we scherp offrenen.'

Als het gaat om vloeren, gordijnen, behang, raamdecoratie en buitenzonwering kunnen de vakmensen van Jansma Wonen vrijwel iedere klus aan. 'Alles staat of valt met het team van vakmensen. Hoe wordt het gelegd en hoe wordt het uitgeleverd; dat zijn de zaken waar het hier om draait. Jouw vakmensen zijn het visitekaartje van de zaak.'

JANSMA WONEN
FUORMANDERIJ 51
HURDEGARYP
0511-477752

Gaat u scheiden?

Vraag ons GRATIS scheidingsboekje aan.

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Met oog voor uw emoties.
Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel 058-2664085 voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl
www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner®
Plan je nieuwe toekomst!

SCHIPHOL SHUTTLE SERVICE

€ 49,50 per persoon

Vanaf het NS station Sneek, Heerenveen en Leeuwarden naar Schiphol!

Vaste opstaptijden van maandag t/m vrijdag.

T A X I
C E N T R A L E
F R Y S L A N

www.taxicentrale-fryslan.nl - info@taxicentrale-fryslan.nl

Kleiner wonen in Leeuwarden, waar kom je dan terecht?

Redactie Liwwadders

Tiny Houses op tiny kavels

Veel keus is er niet, onbetaalbare appartementen in de binnenstad of een flat in een van de buitenwijken met uitzicht op een parkeerplaats of een doorgaande weg. Patiowoningen, appartementen rondom een binnentuin, kleine betaalbare bungalows? Niets van dit alles.

In een recentelijk rapport Volkshuisvestingvisie Leeuwarden, een woningmarktonderzoek van de gemeente Leeuwarden wordt met enige verbazing geconstateerd dat er nauwelijks interesse is van ouderen naar gestapelde woningbouw. Nogal logisch als je ziet wat de gemeente te bieden heeft.

Niet voor niets schreef makelaar Anton Germeraad in een ingezonden stuk in de LC dat Leeuwarden bouwt voor de leegstand omdat er geen doorstroming plaatsvindt. De ouderen blijven zitten waar ze zitten bij gebrek aan beter. Er zijn nu al straten in wijken als Aldlân en Camminghaburen waar zowat alleen maar senioren wonen en waar je geen kind meer ziet.

Nog tien, vijftien jaar en we hebben niet alleen wijken die je kunt

indelen naar inkomen maar ook naar leeftijd. Wijken waar alleen gezinnen met kinderen wonen en wijken waar elk huis voorzien is van een traplift of een slaapkamer in de verbouwde garage.

daar in samenwerking met een woningstichting en Tiny Houses Nederland een stuk grond beschikbaar gesteld waar 35 tiny houses geplaatst mogen worden. De maximum oppervlakte van de woning mag niet meer zijn dan 46 vierkante meter en elke kavel heeft een oppervlakte van 600 vierkante meter. Verder worden de huizen alleen voorzien van een aansluiting op de waterleiding; filtering van afvalwater vindt plaats door middel van een helofietenfilter en energie

kippen die de heerlijkste eieren leggen. Steeds enthousiaster geworden besloot ik op een zondagmiddag de fiets te pakken en naar Techum te fietsen, de bouwlocatie van de Leeuwarder Tiny Houses. Het is nog een hele rit, de Verlengde Schrans door, de van Harinxmabrug over en bij McDonalds langs Goutum in. Er was net een dorpsfeest geweest. Werd Goutum vroeger ook wel de Goudkust genoemd, tijdens het dorpsfeest wordt het omgedoopt tot Stoke Ci-

Enkele weken geleden zag ik op Netflix een documentaire over Tiny Houses. Meer leven op minder vierkante meter, dat sprak mij wel aan. Wat moet je met zo'n groot huis, vier slaapkamers terwijl de kinderen de deur uit zijn, dozen vol boeken die je nooit meer leest, een zolder vol kampeerspullen terwijl je al jaren niet meer kampeert en kasten vol kledingstukken die niet meer passen.

den door een paar klinkerpaden, liggen de tien kavels, allemaal keurig aangegeven door een bordje met daarop de tekst Tiny Houses Techum, kleiner wonen meer ruimte om te leven.

Ik pak de brochure erbij. De oppervlakte van het Tiny House mag hooguit 40 vierkante meter bedragen. Oké, daar is het een Tiny House voor. Maar hoeveel grond heb ik straks voor mijn moestuin en mijn kippen? Lees ik dit goed? Is dit een druk-

Wie in Leeuwarden een Tiny House wil kopen kan misschien beter in Den Helder terecht

Gelukkig biedt de gemeente nog een alternatief.

In de Zuidlanden tussen Techum en buurtschap de Klamp worden tien kavels uitgegeven voor Tiny Houses. Misschien is dat iets. Om een beetje een idee te krijgen wat een Tiny House nu eigenlijk is, struin ik wat rond op internet en valt mijn oog op een project in Den Helder, de Falgatuinen. De gemeente heeft

wordt opgewekt door zonnepanelen. Dit allemaal volgens de achterliggende filosofie van de Tiny House-beweging die in de Verenigde Staten zijn oorsprong heeft. Ontspullen, het beperken van de ecologische voetafdruk, duurzaam bouwen en zoveel mogelijk je eigen groente verbouwen.

Dat lijkt mij ook wel wat, een eigen moestuin, met elke dag verse groente op tafel en een paar

ty vanwege het crematorium. Enig subtiel gevoel voor humor valt de Goutumers niet te ontszeggen.

Op een binnendoorweggetje met links het crematorium en rechts allemaal bouwactiviteiten kom ik in Techum uit. Tot mijn verbazing zie ik daar een kerktoeren, helemaal nieuwbouw. Wat apart, worden er dan nog kerken gebouwd? In een tijd waarin veel kerken verbouwd worden tot theater, concertzaal of woning? Eenmaal dichterbij gekomen blijkt het dan ook niet om een kerk te gaan maar om een woonhuis, voorzien van romaanse boogramen en een lichtgroene torenspits die de illusie van geoxideerd koperbeslag moet geven. In lichte verwarring vervolg ik mijn tocht door een nieuwbouwwijk met louter eengezinswoningen. Mensen boven de vijftig zul je hier niet snel tegenkomen, laat staan een oudere achter een rollator. Door de onevenwichtige bevolkingsopbouw barsten de scholen uit hun voegen, een hoofdpijndossier voor Proloog.

Aan het einde van een straat die bij een brede vaart ophoudt, vind ik dan de locatie waar de Tiny Houses gebouwd gaan worden. Er staat een grote houten schuur met een overkapping waar de toekomstige bewoners hun spullen kwijt kunnen en hun auto kunnen stallen. Op het terrein zelf, omzoomd door hoge struiken en doorsne-

fout? Meer ruimte om te leven? De kaveloppervlakte is een meter rondom het huis, hier kun je dus helemaal niets mee. Bij de veel gestelde vragen waar de brochure een antwoord op geeft: Mag je ook een vlonder maken om buiten te zitten? Ja, dat kan, maar niet op de een meterstrook. Betekent dus dat je een stukje van je huis moet opofferen om buiten te zitten.

Andere vraag: Blijft er ook een groenruimte over voor een groentetuin of iets dergelijks? Antwoord: Bewoners kunnen hiervoor gezamenlijk een voorstel indienen bij projectbureau de Zuidlanden die vervolgens gaat kijken naar een geschikte plek.

Waarschijnlijk word je dan doorverwezen naar de volkstuin in Goutum, waar je op een lange wachtlijst komt te staan.

Wat knullig allemaal, 100 euro erfpacht per maand voor 70 vierkante meter, inbegrepen ruimte voor een schuurtje, waar je in het project in Den Helder 200 per maand voor betaalt, maar dan heb je wel een kavel van 600 vierkante meter.

Misschien moet ik eens in Den Helder gaan kijken, een mooie plek om mijn Tiny House neer te zetten, tien minuten fietsen naar het strand door een natuurgebied.

ALLES VAN EN OVER LEEUWARDEN HET LEEUWARDEN MAGAZIJN

VAN WILLIAM LORD

MAANDAANBIEDING LEOVARDA'S/OPENMONUMENTENDAGBOEKJES

1,50 EURO

10X10,00 EURO

20X15,00 EURO

- REIJNDERSBUURT 11
- o.a. boeken oud en nieuw, wandborden, etsen/schetsen en schilderijen
- LEEUWARDEN (5 minuten lopen vanaf parkeergarage Hoeksterend)
- Openingstijden: donderdag- en vrijdagmiddag: 13.00-17.00 uur
- Voor overige openingstijden en aanbiedingen zie: www.williamlord.nl of op Facebook Het Leeuwarden Magazijn
- Voor het maken van een telefonische afspraak: 06-30211987

SPIEGELAAR

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

KOM BIJ MIJ NIET AANZETTEN MET GERECHTEN 'OP EEN BEDJE VAN'

'Brasserie Spiegelaar beschouw ik als een mooi familiebedrijf waaronder onze gastvrijheid als een stevige pilaar staat. Met je gehele team moet je ergens voor willen staan.' Vincent Posthumus houdt van degelijkheid en ambachtelijkheid. 'Kom bij mij niet aanzetten met gerechten die liggen 'op een bedje van'. Daar heb we niks mee. We serveren prachtig gebak van Bakkerij Salverda, heerlijke salades, gehaktballen uit de jus en tosti's en nog veel meer voor een keurige prijs.'

HORECA kent over het algemeen veel wisselingen van eigenaren. Het pand van Brasserie Spiegelaar op de hoek van de Nieuwestad en de Sint Jacobsstraat stond jaren bekend als 'De Likkepot', de befaamde lunchroom van de familie Bijleveld. 'Na De Likkepot heeft de naam Brasserie Wijtenburg nog op de gevel gestaan, maar nu is het al weer tien jaar Brasserie Spiegelaar. Waarom die naam? Het is de naam van mijn schoonvader Wim die, in het begin, met zijn ouders jarenlang het restaurant Onder de Linden en later camping De Kleine Wielen exploiteerde. Het is een naam met een goede reputatie.

De sfeer van het vertrouwde Onder de Linden, destijds gevestigd aan de Groentemarkt, is bij Brasserie Spiegelaar enigszins voortgezet. 'Goed vers eten voor een eerlijke prijs. We presenteren geen uitgekleden gerechten. Gebak komt van de warme bakker en we tornen niet aan kwaliteit.' Na zijn horecaopleiding aan het Friesland College en een korte hbo-studie in Groningen werd Posthumus voor meerdere uitzendbureau's door het hele land uitgezonden, waaronder naar zaken van naam zoals het Amstel Hotel in Amsterdam en Huis ter Duin in Noordwijk. Vier jaar werkte Posthumus als

Je ziet nu een hausse aan sushizaken

bedrijfsleider bij schoenenzaak Ziengs, een korte tijd bij schoonmaakbedrijf Tiemersma en een blauwe maandag als makelaar. 'De laatste jaren voor Spiegelaar werkte ik bij een projectenbureau die gespecialiseerd personeel uitleende voor bijzonder procesmatige projecten. Wanneer Friesland Foods de productielijn drie seconden sneller wilde laten lopen, dan werd er via ons zo'n proces-technoloog ingeschakeld. Dat zijn specialisten waar er niet veel van rondlopen.'

De kennis als verbinder komt hem ook te pas in het horecabedrijf. 'We werken veel

samen met collega-horecaondernemers. Af en toe doen we mee aan een actie die we communiceren via de social media. Wij profileren ons door het aanbieden van een heerlijke High tea of een High lunch, maar vlak onze menu's ook niet uit. We staan weliswaar niet bekend als restaurant, maar serveren tussen woensdag en zaterdag prima diners uit waar de ambachtelijkheid uit de tijd van Onder de Linden (waar Wim zijn ouders in de keuken stonden) van af te proeven valt.'

Voor de horeca en de middenstand in het algemeen is een aansprekend programma van het Fries Museum van groot belang. 'De tentoonstelling van Alma Tadema en alles wat daaromheen is georganiseerd heeft ons als horecaondernemers zeer verrast. Ik denk dat velen van ons nog nooit van deze kunstenaar gehoord hadden, maar zijn beelden en de gevolgen voor Leeuwarden zullen we niet snel vergeten. We wisten niet wat er gebeurde. Ook de tentoonstellingen die hierna werden georganiseerd hebben ons geen windeieren gelegd.' Vandaar dat Posthumus een beetje sip kijkt naar de huidige ontwikkelingen in het museum. 'Het is van het allergrootste belang dat het museum doorgaat met deze spectaculaire tentoonstellingen. Alle hulde voor wat ze hebben gepresteerd en hoe zij ons er daadwerkelijk bij hebben betrokken – de horecaondernemers ontvingen in ruime

mate pr-artikelen en raamdecoraties –, maar als binnenstadsondernemer zeg ik, en velen met mij, dat deze lijn moet worden doorgetrokken. Wil je een gezonde binnenstad in de benen houden, dan moet het Fries Museum als trekker fungeren. Daar heeft iedereen baat bij. Ik verwacht veel van de nieuwe tentoonstelling over de Vikingen. Ook de gemeente zou wellicht weer eens genuanceerd moeten kijken naar het evenwicht tussen winkels en horeca in de binnenstad. Dat evenwicht dreigt verstoord te raken met de ongebreidelde toename van horecaondernemingen. Je ziet nu een hausse aan sushizaken. We mogen blij zijn dat het Wereldrestaurant in het voormalige Aegongebouw is afgeblazen.'

'Gelukkig zitten we op een mooie locatie met veel traffic. We leveren goede producten, we bestaan niet voor niets al tien jaar. Binnen kunnen we honderd gasten verwelkomen en buiten op ons terras eveneens zoveel.' Met zijn vrouw Ilse worden de zakelijke besommeringen regelmatig doorgenomen. 'Die bekijkt de brasserie op afstand en met haar is het goed sparren. Ook Wim en zijn vrouw Meta zijn nog altijd actief. Ze doen boodschappen, komen met goede ideeën, staan even in de afwas enz. We hebben een prachtig mooi team –vijftientwintig personeelsleden – dat zich verbonden voelt met de zaak en met de vele vaste gasten.'

Deskundig, betrouwbaar en betrokken

jaarrekeningen • fiscale adviezen • loonadministraties • belastingaangiften • bedrijfseconomische adviezen • bedrijfsoverdrachten
samenwerkingsvormen • subsidies

Wismastate 9
Postbus 52
8900 AB Leeuwarden
T (0888) 18 18 18
F (0888) 18 18 00
E info@deelstrajansen.nl
www.deelstrajansen.nl

Biogas in Leeuwarden

Redactie Liwwadders

'Ja, mijn telefoon doet het nog wel, maar ik had geen zin om te reageren.' De Leeuwarder investeerder Pieter van der Hoop wil de mestvergister op de Dairy Campus in Leeuwarden, waarvan hij de initiatiefnemer was, geen mislukking noemen. Van der Hoop zegt dat in de wondere wereld van de energietransitie dingen misgaan en dat geeft niks. Het kost een paar centen, dat is het enige. 'Momenteel ben ik druk bezig met waterstof.'

Van der Hoop zat donderdagmiddag 26 september in het Koepeltheater tijdens het eerste lustrum van het Fûns Skjinne Fryske Energzy (Fonds Schone Friese Energie; FSFE), de provinciale geldverdelers als het om milieuleningen gaat, op de eerste rij, bijna op armlengte afstand van de voormalige minister van milieu Jacqueline Cramer. De oud-minister van de PvdA was aanwezig uit hoofde van haar functie als commissaris van het FSFE. Ze deelde daar de Koperen Oliekan uit aan de initiatiefnemers van de buurtmolen van Herbijum.

Ook Cramer vindt dat er niet al te veel gesomberd moet worden als er dingen misgaan. Het subsidiegeld moet rollen. Directeur Michel Hendriks zit, met Cramer en Van der Hoop, ook op die lijn: er gaat wel eens wat mis. 'Maar we maken nu een klein winstje van een half miljoen.'

Dat het niet allemaal pais en vree is in energieland was enkele dagen eerder al gebleken. Op de zeventiende verdieping van de Achmeatoren, waar het team van FSFE is gehuisvest, zegt Hendriks,

een paar dagen voor zijn lustrumviering, over Biogas Leeuwarden dat 'alles wat er mis kon gaan, misging' met de mestvergister op de Dairy Campus, die enkele jaren geleden met toeters en bellen in gebruik werd genomen en die ervoor moest zorgen dat de woningen in de wijk Zuidlanden verwarmd zouden worden door 'groene' energie. Dat was ook het optimistische verhaal dat oud-burgemeester Ferd Crone

van Leeuwarden telkenmale onvermoeibaar verkondigde aan wie het maar horen wilde. Waar hij ook kwam, repte hij over het mooie systeem, waarbij de mest van koeien die op de Dairy Campus, even ten zuiden van Leeuwarden, op stal stonden, verwerkt werd tot energie waarmee de Leeuwarder wijk enkele kilometers oostwaarts kon worden verwarmd. Alleen, het werkte niet. Hendriks: 'Biogas Leeuwarden was op een haar na failliet. Een nieuwe bijdrage van FSFE moest redding brengen.'

Uit Hendriks' verhaal kan worden opgemaakt dat aan de woor-

den van burgemeester Crone niet al te veel gewicht moet worden gegeven en dat toekomstige bestuurders wel uit zullen kijken om bij voorbaat de loftrompet te steken. FSFE wilde, net als de nimmer kritische milieuambassadeur Bouwe de Boer, de bekende stip op de horizon hebben en Crone moest die laten flonkeren. Dat de ster inmiddels is gedooft wil Hendriks volmondig toegeven. Maar, zegt hij, er gloort weer hoop, ook voor investeerder Pieter van der Hoop, wiens aandelen door verwatering (extra uitgifte van aandelen) inmiddels wat minder waard zijn geworden. Voor enkele tonnen is er opnieuw geïnvesteerd in de bestaande en in een nieuwe mestvergister. De praktische uitvoering is in handen gelegd van Ids Schaap.

jecten, waarvan sommige winst maken. Een van de projecten is Biogas Leeuwarden, waarmee de woningen in de Zuidlanden via 'groen' gas van warmte zouden worden voorzien.

Biogas Leeuwarden is het moeilijkste project van alle projecten, zegt Hendriks na drie jaar aanmodderen. 'Met de mestvergister is veel misgegaan. We zaten met vervuilde mest, lekkage aan de vergister en een gescheurd dak.' Vooral de vervuilde mest en de noodzakelijke toevoegingen anders dan mest, baarden zorgen. Keer op keer moest Hendriks met het water voor de dokter. 'Dan had ik gezegd dat het nu goed zou komen en moest ik de toezichthouders toch weer teleurstellen.

kan om zetten in elektriciteit, een energieproject waarbij de gedachten in Friesland al snel uitgaan naar Johannes Wardenier, de boerenzoon uit Steenwijkerwold die in 1934 wekenlang het nieuws beheerste met zijn uitvinding van de brandstofloze motor. In een fabriek in IJlst had Van der Hoop het apparaat opgesteld; de Amerikaanse tv-zender MSNBC stond vooraan bij de presentatie van zijn vinding.

In het Koepeltheater, de voormalige gereformeerde Koepelkerk, kijkt Van der Hoop in de pauze rond en zegt: 'Niemand die hier rondloopt heeft al geld verdiend aan zijn project. Ik geef niet om geld. Ik hoef er niet aan te verdienen. Ik ben een linkse jongen.' Even verderop staat Douwe Faber,

WAT NU WEER, HENDRIKS?

Daar was het op een gegeven moment: wat nu weer, Hendriks?

Pieter van der Hoop duikt al dertig jaar op bij allerlei milieuonderwerpen. En ondanks veelvuldig malheur met zijn projecten blijft hij optimistisch gestemd. Van der Hoop ontwikkelde de mestvergister en verkondigde hierbij het geloof in het Amerikaanse vergistingssysteem Hogen-technologie, waarop is de vergister bij de Dairy Campus is gebaseerd. Eerder was Van der Hoop, samen met oud-wethouder Yvonne Bleize (PAL/GroenLinks) van Leeuwarden, betrokken bij een machine die restwarmte

directeur van adviesbureau in energiebesparing Ekwadraat, die tijdens zijn jubileumviering enkele jaren geleden in schouwburg De Harmonie openlijk klaagde over de provincie Friesland die hem onwelgevallig was waar het gaat om het verstrekken van subsidies. Dat tij is inmiddels gekeerd getuige de opening van Fabers' zwevend kenniscentrum op een afvalhoop ten westen van Leeuwarden dat ettelijke miljoenen heeft gekost. Een centrum, dat als die investering zou moeten worden opgehoest door een zelfvoorzienende ondernemer, nimmer gerealiseerd zou zijn. Subsidieverlener Hendriks loopt

Foto Harrie Muis

Harrie Muis

OUDE EN NIEUW OUD

Een bijverschijnsel van de snelle groei van de samenleving is de snelle bouw van kantoren en woningen. Wat in oude tijden soms eeuwen meeging met marginale aanpassingen en verbeteringen, vindt er nu soms een totale make-over plaats binnen één generatie waarbij ook de functie soms geheel verandert – van kantorencomplex tot appartementengebouw – de rekbaarheid is groot. Een voorbeeld in Leeuwarden is het gebied van de Lange Markstraat en de Harlingertrekweg waar onlangs het nieuwe kadewijk afgerond is met woonunits in een stijl die doet denken aan oude pakhuizen. De kantoren langs de Lange Markstraat en bij het station veranderen in onder meer studentenwoonunits of andere opbergplaatsen. Het oude en vervallen blauwe gebouwtje van Buog langs de Harlingertrekweg, ooit de vestiging van een drankengroothandel, houdt nog stand. De afgebladderde verf van het historische pandje staat in schril contrast met de oprukkende rechtlijnigheid van de moderne snelbouw.

tijdens de lustrumviering vrolijk rond. 'De contracten voor geothermie, dat ontwikkeld gaat worden door Ekwadraad en aannemer DijkstraDraisma, zijn bijna getekend.' Tijdens de presentatie van de nieuwbouwplannen voor het stadion van Cambuur zei Biense Draisma nog: 'Geothermie? Daar hebben we geen ervaring mee.' Hij had er zin in.

Geloof is een belangrijke factor bij de energietransitie, dat wil Hendriks van FSFE wel beamen. Hendriks vertelt over de partijen die allemaal betrokken zijn bij Biogas Leeuwarden en die allemaal geloven dat het goed komt. 'Biogas Leeuwarden, dat is de vergister. Biolease, dat levert het groene gas. De NOM (Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij) zit in Biolease. SDE (Stimulering Duurzame Energieproductie) verstrekt de subsidie. Maar dat doet SDE alleen per geleverde kuub, de boel moet wel werken. Ennatuurlijk is de energieleverancier. Biogas was bijna failliet, misschien was dat wel beter geweest voor de provincie.'

Het zal in dit verband toeval zijn geweest, maar tijdens de lustrumviering van subsidieverstrekker FSFE voerde dominee Ad van Nieuwpoort, van de Thomaskerk aan de Zuidas in Amsterdam, het hoogste woord. Hij bracht de energietransitie in verband met Mozes' tocht door de Rode Zee. Waar de een wint, verliest de ander, zo leek hij te willen zeggen.

Volgens Hendriks en Van der Hoop is het logisch dat de transitie niet zonder slag of stoot gaat. Hendriks: 'Niemand in de Zuidlanden heeft zonder energie gezeten. De bewoners hebben niet in de kou gezeten.' Van der Hoop ziet de zaken graag groot en wijst op de grootmachten Shell en consorten die, als ze hun kans schoon zien, in de benen komen. Hij vindt de aandacht voor de kleinere projecten en wat daar mee mis is maar vervelend. Ook Hendriks weet niet precies in welke richting de transitie zich zal ontwikkelen en noemt het Forum van Democratie een dreigend gevaar. De partij kan zomaar roet gooien in alle ambitieuze plannen. Richting de lift maakt hij een van zijn grootste zorgen kenbaar. 'De warmtenetten worden nu opgebouwd door de particuliere markt. Dat is fout. De transportnetten moeten worden opgebouwd door de overheid, die zou de touwtjes in handen moeten nemen maar laat dit na.' Hij lijkt er weinig aan te kunnen veranderen. Iedereen doet maar wat.

Beste mensen,
Het heeft een paar jaar geduurd, maar binnenkort verschijnt de langverwachte Jan Giro biografie. Samen met zijn voormalig manager Jan Gaastra heb ik de afgelopen tweeënhalf jaar allerlei betrokkenen uit de omgeving van 'De Nachburgemeester van Leeuwarden' benaderd. De vraaggesprekken die ik met hen voerde leverden een schat aan half vergeten en nieuwe informatie over leven en werken van Jan Smedinga, zoals zijn echte naam luidt. Samen met uniek beeldmateriaal en een CD met 6 tracks waarvan een tweetal niet eerder uitgebracht, vormt het nu een uitgave die je niet mag missen. Op 21 oktober gaat de uitgave naar de drukker en ligt vanaf half november in de winkel of direct in jouw brievenbus!

Omdat het een particulier initiatief is en we het financieel risico willen beperken hebben we gekozen om via voor intekening de oplage te bepalen. Hier bovenop zal slechts een beperkte oplage exclusief bij Boekhandel Van der Velde in de winkel komen te liggen. Door nu al in te tekenen help je ons op gang en verzeker je je ook van een exemplaar van de uitgave. En uiteraard krijg je ook een leuke korting als je ons op deze wijze steunt. Dus wat let je, ga naar jangiro-biografie.nl, lees alles over de uitgave en bestel!

Met vriendelijke groet, namens de redactie, Minne Velstra

NIEUWE COLLECTIE

In store now!
durea®

LAAT JE
INSPIREREN
DOOR ONZE
UITGEBREIDE
COLLECTIE

*Sinds ik Durea draag
heb ik minder vermoeide
voeten*

Kana (1/2)

PODOLOOG
MICHEL VISSER
LEEWARDEN

Pijnlijke of vermoeide voeten,
houdingsklachten of teerafwijkingen?
Er zijn veel uiteenlopende voetklachten
en -aandoeningen die verholpen, be-
perkt of verlicht kunnen worden.

Op woensdagen vanaf 13.00 uur in
de even weken is registerpodoloog
Michel Visser bij ons aanwezig voor
een gratis voetaanlyse en het
aanmeten van correctiezolen.

Bel voor een afspraak naar
058 - 216 24 96
of mail naar:
leeuwarden@kamsmaschoenen.nl

MAAK JE OUTFIT AF MET
DE SNEAKERS, INSTAPPERS
EN BOOTS VAN DUREA!
DIT NAJAART VERKRIJGBAAR IN
DIVERSE KLEUREN EN PRINTS

KAMSMA

SCHOENEN

VIERT FEEST!

WWW.KAMSMASCHOENEN.NL

DRACHTEN
FRANEKER
HEERENVEEN

LEEWARDEN
SNEEK
WOLVEGA

65 JAAR
LEEWARDEN

40 JAAR
DRACHTEN

15 JAAR
SNEEK

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

GEEN PLASTIC PATATBAKJES IN DE LORENTZ

'We denken aan onze kinderen en kleinkinderen en daarom hebben we het plastic in ons eethuis afgeschaft.' Janet en Peter Kooistra van eethuis-je De Lorentz bij het Van Harinxmakanaal in Leeuwarden hebben fors geïnvesteerd in hun verpakkingsmaterialen. De bestelling bij Vermeulen Verpakkingen was een rib uit hun lijf. Peter: 'Janet is wat meer sociaal, maar ik denk dat dit een goede keuze is geweest.'

Het assortiment in De Lorentz bestaat nu uit afbreekbare verpakkingsmaterialen zoals patatbakjes, vorken, lepels en messen. 'Als we iets doen, dan doen we het ook goed', vertelt Janet Kooistra. 'Het mooie is dat de klanten er erg positief op reageren.' Peter: 'Daar stond ik wel even raar van te kijken, dat had ik niet meteen verwacht.'

Aan veranderingen moet de klant altijd even wennen. 'Dat was met onze ambachtelijke aardappel ook het geval. Kooistra introduceerde onlangs de ambachtelijke aardappel in zijn snackbar. Nu zegt hij: 'Dit is een doorslaand succes. De keuze valt steeds vaker op de mooie pieper die we in prachtige zakken aangeleverd

krijgen. Zo'n patatje is een lust voor het oog.

De verpakkingsmaterialen zijn in huiselijke kring goed doorge-sproken. Peter: 'Je hebt het er met je kinderen over. Vervuiling van het milieu is een actueel thema en dicht bij huis hebben we er ook mee te maken. Wat ik na het weekend op de kade bij ons eethuis aantref, dat wil je niet weten. Afval wordt gewoon op de kade gedumpt of in het Van Harinxmakanaal.' Aangifte bij gemeente of politie doet Kooistra niet. 'Ach, dat heeft geen zin. Ik pak de bezem en ruim de boel zelf maar op. Het is een ergernis, maar als je gaat wachten op de gemeente, dan wordt die ergernis alleen maar groter.'

Zelf de handen uit de mouwen steken en actie ondernemen, zo luidt het parool bij de spoorbrug. 'Onze agria piepers worden gewassen bij Greidanus en in ons eigen eethuis gesneden en gebakken. Bij Sligro en Vermeulen halen we onze mooie verpak-

kingsmaterialen. Het is dubbel zo duur als plastic, maar we zien het als een investering in de toekomst van onze kinderen.'

BBB CATERING
LORENTZKADE 1 • T. 058-2139598
WWW.CATERINGBBB.NL

Zo zie je maar weer dat vernieuwing vaak loont en dat stilstand achteruitgang is

Eric Hoekstra

met gestrekt been erin te Leeuwarden

VOERT DE OVERHEID EEN SCHRIKBEWIND TEGEN BIJSTANDSMENSEN?

'Interessante vraag, Hoekstra. Dat lijkt me sterk. Maar ik, als lezer van Stadsblad Liwwadders, zit niet in de bijstand. Dus ik weet het niet en ik wil net uit mijn nek kletsen. Dus ik zou zeggen: 'Teach me, master', zoals de Japanners in knokfilms zeggen.'

Welnu, lezer, blij dat U me vraagt. En U hebt een goede meester gekozen. Als onderzoeksjournalist ben ik meerdere misstanden op het spoor gekomen.

Het ergste vind ik dit:

Als mijn werkende broer een schuld heeft, bij een Aasgier als de Wehkamp bijvoorbeeld, mag ik hem daarvan verlossen. Ik betaal voor hem. Dat mag. Maar als mijn andere broer, werkeloos en chronisch zieke, een schuld heeft, mag ik hem daarvan niet verlossen. Als ik zijn schuld zou betalen, dan zegt de Overheid, 'dat is inkomen, dat pikken we in en we trekken het af van zijn bijstand'.

Gevolg: mijn werkeloze broer komt van zijn leven niet meer van zijn uitzichtloze schuld af. En U weet, lezer,

wat uitzichtloze situaties met mensen kunnen doen: wanhoop, drugsgebruik, drugshandel, ziekte, bitterheid, moord, zelfmoord, en het allerergste van alles: PVV stemmen. Of geloven in Jezus Christus, wat toch nog net iets minder erg is dan geloven in Geert Wilders.

Ziet U het voor zich. Je komt nooit meer van je schuld af. Een bedrijf of andere rechtspersoon heeft het makkelijker. Die gaat failliet en klaar is kees. En een multinational opent dankzij de open grenzen gewoon een postbusfirma. Maar een persoon kan hoogstens in de schuldsanering, en dat wordt niet aan iedereen toegestaan en is aan hardvochtige regels gebonden. Het schandelijke is dat de overheid verhindert dat een instantie of persoon iemand in de bijstand van zijn schulden bevrijdt.

Er is een zaak voor de Hoge Raad geweest van een Turk in de bijstand. Zijn broer betaalde zijn garage voor hem. De Hoge Raad oordeelde dat een korting op zijn bijstand gerechtvaardigd was. Dat betekent dat je wel liefdadigheid aan de rijken mag bedrijven, maar niet aan de armen. Dan telt de (R)Overheid het als inkomen en trekt het af van de bijstand. Dat is toch werkelijk barbaars. Zijn de rechters krankzinnig geworden, zoals de filosoof Job constateert? Is de geest van het Derde Rijk in de overheid gevaren? En dit gebeurt in hetzelfde land dat de klimaatkwestie belangrijker vindt dan de ouderenzorg, dan het onderwijs, en dan een menswaardige behandeling van de minima.

De overheid is een dief geworden. Als je niet toestaat dat mensen van hun schulden bevrijd worden, steel je hun bestaan. Als je fraude op een onschuldige verhaalt, ben je een uitbuiters. Als je armen op hun uitkering kort omdat ze bij elkaar eten of in bed kruipen, ben je een beul. Want je maakt mensen bang om elementaire troost bij elkaar te zoeken. Samen eten, samen slapen? Verboten für Beistandsjüde! Wie mensen zo behandelt, is een terrorist geworden, iemand die angst en terreur zaait, iemand die mensen in schulden gevangen houdt.

SCHEIDINGS-PLANNER

FINANCIEEL ADVIES BIJ SCHEIDING
“Financieel advies bij een scheiding? Huh, is dat wel nodig? Ik kan toch prima zelf de financiën regelen?”. We horen het u denken. In de praktijk worden de financiën tijdens de scheiding echter vaak onderschat. Niet voor niets kampen veel mensen met de financiële gevolgen van hun scheiding. Dat komt omdat men er meestal te makkelijk over denkt. Ook is men over het algemeen niet op de hoogte van alle financiële en fiscale regels en wetgeving. Hierdoor worden er vaak verkeerde afspraken gemaakt, waardoor men na de scheiding zelfs financieel risico kan lopen. De vraag of financieel advies bij een scheiding wel nodig is, kunnen wij daarom volmondig met een “jazeke” beantwoorden!

SCHEIDEN FINANCIEEL
Als u gaat scheiden, verandert er juist op financieel gebied heel veel voor u. **Bedenk hierbij dat de financiën voor 80% uw nieuwe toekomst gaan bepalen.** De meest gestelde eerst vraag is vaak of u in het huis kunt blijven wonen. Daarna gevolgd door wat de hoogte van de alimentatie is. En niet te vergeten: wat u elke maand overhoudt voor de boodschappen en andere kosten. De volgende onderwerpen hebben uw financiële aandacht nodig tijdens uw scheiding:

- Partneralimentatie
- Kinderalimentatie
- Eigen woning
- Het (gemeenschappelijk) vermogen
- Pensioen
- Tegemoetkomingen
- Belastingen
- Eigen onderneming

ZOEK EEN FINANCIEEL ADVISEUR
Als u uw zaken financieel goed wilt laten regelen tijdens uw scheiding, schakel dan altijd een financieel adviseur in. Het liefst een adviseur die ook verstand heeft van de fiscale consequenties. De Scheidingsplanner is zo’n adviseur. Eén van onze specialiteiten is het in begrijpelijke taal verwoorden van de financiële complexiteit van uw scheiding. Hoe zit het met de partneralimentatie en de kinderkosten? Wat zijn de mogelijkheden voor de eigen woning? Welke fiscale consequenties zijn er? Wij maken samen met u zulke duidelijke en transparante afspraken dat u echt in staat bent om vooruit te kijken. Zo weet u heel snel waar u na de scheiding precies aan toe bent.

FINanciële tips bij scheiding
Uiteraard geven wij u bij elk onderwerp financiële tips tijdens uw scheiding. Zodoende komt u altijd tot de meest optimale afspraken. Wij geven alvast een belangrijke tip weg: vraag altijd na wat de fiscale gevolgen van de gemaakte afspraken zijn.

FINANCIEEL ADVIES BIJ DE SCHEIDINGSPLANNER
Onze Scheidingsplanners zijn allemaal gedegen opgeleide deskundigen. Zij hebben tenminste 15 jaar ervaring in het geven van financieel advies. Een Scheidingsplanner is bijvoorbeeld opgeleid tot Federatie Financieel Planner of Register Financieel Echtscheidingsadviseur. Wij zijn dan ook uniek in onze dienstverlening: uw scheidingsbemiddelaar is tevens uw financieel adviseur. U hoeft dus niet met verschillende adviseurs aan tafel. Bij ons zijn uw financiën geen bijzaak, maar een hoofdzaak.

Kijk voor meer informatie op de website: www.scheidingsplanner.nl

‘Ik zoek graag het gevaar op. En dat biedt de blokfluit.’

Als een van de beste blokfluitisten ter wereld was Bosgraaf een trekpleister in het openingsweekend van het Utrechtse Festival Oude Muziek.

‘Musici zijn de laatste magiërs in een onttoverde wereld’

Bosgraafs hart ligt vooral bij muziek uit de zeventiende en achttiende eeuw. Het was J.S. Bach die in de puber Bosgraaf de musicus deed ontwaken. ‘In een kerk in Leeuwarden hoorde ik de ‘Hohe Messe’. Dat raakte me diep. Die musici waren in mijn ogen een soort magiërs, een zeldzaam ras in onze onttoverde samenleving: meesters van een mysterie dat een magnetische aantrekkingskracht uitoefende. Die groep, daar wilde ik bij horen.’

Erik speelde ook hobo maar heeft gekozen voor de blokfluit. Het verbaast Bosgraaf dat de blokfluit van oudsher geldt als een ideaal instrument voor beginners. ‘De grepen zijn onlogisch, je weet niet precies waar de noten zitten, bij hard blazen wordt hij meteen vals. Je moet toonhoogtes in je

hoofd kunnen horen voor je ze kunt ‘vinden’ op het instrument. Het gaat om een mengsel van ambacht en fantasie. En die verbeelding is bij de blokfluit wezenlijker dan bij veel andere instrumenten, omdat je in alle opzichten in het duister tast: alsof je water probeert vast te pakken.’

Erik Bosgraaf concerteerde met zijn ensemble o.a. in Berlijn, Utrecht, Barcelona, Modena, Moskou, St Petersburg, Sofia, Hong Kong en Seoul. Erik Bosgraaf (afkomstig uit Friesland) is een van de meest getalenteerde en veelzijdige blokfluitisten van de nieuwe generatie. Hij heeft een kleurrijk verleden als lid van een rockband en als hoboïst. Hij gelooft dat goede muziek niets te maken heeft met genre en voelt zich even thuis in oude als in hedendaagse muziek.

23 NOVEMBER 2019 ZIJN DE MUSICI IN LEEUWARDEN!

Het concert vindt plaats in dezelfde kerk in Leeuwarden waar Erik de ‘Hohe Messe’ hoorde: de Grote of Jacobijner kerk, ‘s avonds om 20.15 uur.

Erik Bosgraaf & Cordevento
Musici: Erik Bosgraaf, blokfluit
Ivan Iliev, viool
Jacek Kurzydło, viool
Zdenka Prochazkova, altviool
Heidi Peltoniemi, cello
Alessandro Pianu, klavecimbel
Muziek: arrangementen van bekende melodieën uit opera’s van Händel en muziek van o.a. Scarlatti en Vivaldi

VRIJDAG 23 NOVEMBER 2019 – 20.15 – GROTE OF JACOBIJNER KERK LEEUWARDEN
ENTREE: € 22,50 (INCLUSIEF PROGRAMMA)
KAARTVERKOOP: WWW.HARMONIE.NL EN ‘S AVONDS IN DE KERK
ORGANISATIE: STICHTING APPASSIONATA
WWW.APPASSIONATA-LEEUWARDEN.NL

Erik Bosgraaf studeerde bij Walter van Hauwe en Paul Leenhouts aan het Conservatorium van Amsterdam en behaalde een mastergraad in muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht.

Ensemble Cordevento opereert in diverse bezettingen, afhankelijk van het repertoire. ‘Corde e Vento’ is Italiaans voor ‘snaren en wind’. Het ensemble begon als trio met Erik Bosgraaf (blokfluit), Izhar Elias (gitaar) en Alessandro Pianu (klavecimbel en orgel). Cordevento speelt op handgemaakte kopieën van historische instrumenten.

EDDY&HENNY:

Ut gesag had nog status bij Hendrik Voordewind

HENNY ‘Se prate mar over ut gesag. Wêr is ut gesag bleven?, sêgge se dan. Se mutte beter soeke!’

EDDY ‘Ut gesag had nog status bij Hendrik Voordewind.’

HENNY ‘Met ut gesag fan Voordewind kon je ankomme. Die Voordewind ston fon syn manskappen. Dat was gien doetje.’

EDDY ‘Lees dit boek over Bureau Warmoesstraat. Der staat ut allemaal in. Voordewind, schipperszoon ut Liwwadden, was commissaris in Amsterdam. Hij hekelde ut bureau an de Warmoesstraat. ‘Degene die dit in 1903 als politiepost heeft laten bouwen heeft er geen snars verstand van en mijn voorganger heeft zich dit bureau in de maag laten splitsen.’

HENNY ‘Met sukke teksten wete je ut wel. Die man liet niet met zich spotten en ston for syn ondergeskikten.’

EDDY ‘Hij sei: jum doën mar en as dur klachten komme, dan red ik mij daar wel met. Kom daar nou us om.’

Heeft u nog oude (kapotte) gouden of zilveren sieraden?

Ze zijn veel geld waard!!

Kapot, versleten, onbruikbaar, wij bieden u een eerlijke sloop prijs.

Gouden en zilveren sieraden en munten kopen wij in voor een samen met u te bepalen prijs.

Kom vrijblijvend langs.

GVAN ARK JUWELIER

Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gjvanarkjuwelier.nl
DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP DOE MEE, DONEER!

RHODOS PALACE
GREEKS SPECIALITEITEN RESTAURANT
Gewoon de lekkerste!

**Ruiterskwartier 47
8911 BP Leeuwarden
Tel. (058) 213 20 01
www.rhodospalace.nl**

Bij uw volgende bezoek bij ons...

€10,- korting vanaf 2 pers. bij inlevering van deze coupon

Bekijk onze volledige programmering op www.koepeltheater.nl

ROB DE NIJS
60 jaar Artiest

04 OKT 2019

THE WIENERS PLAY
Buddy Holly

06 OKT 2019

SOUNDS OF SILENCE
Simon & Garfunkel Acoustic

10 NOV 2019

CHARKOV KOOR
De Tophits van Wolfgang Amadeus

21 NOV 2019

THE KILKENNYS - 2019

28 NOV 2019

SOUTHERN VOICES
Christmas Carol Sing-Along

13 DEC 2019

MALANDO KWINTET
Kerstklassieker

15 DEC 2019

FELIZ NAVIDAD & ZAMBOMBA
Vrolijk Kerstfeest en Driekoningen

17 DEC 2019

THE BEST OF IRELAND
Greatest Hits of Ireland

20 DEC 2019

KERST MET DE KAST

21 DEC 2019

DUTCH SWING COLLEGE BAND
Nieuwjaarsconcert

04 JAN 2020

SCRUM
15 Years of Single Malt Folk

10 JAN 2020

THE LSB EXPERIENCE
BEATLES & BEYOND

25 JAN 2020

THE WIENERS PLAY
The Everly Brothers

15 FEB 2020

TESTAMENT
Lennaert Nijh 75 jaar

29 FEB 2020

BACK TO THE COUNTRY - PART 9

14 MRT 2020

WIBI SOERJADI
Wibi@The Movies

21 MRT 2020

JOHN ADAMS BAND
John Denver "The Tribute"

28 MRT 2020

CRISTINA BRANCO - BRANCO

17 APR 2020